

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Forhandling om redegørelse nr. R 12:**Ministeren for ligestillings redegørelse af 2/3 2001 om ligestilling – en forudsætning for vel-færd, bæredygtighed og demokrati.**

(Redegørelsen anmeldt 2/3 2001. Redegørelsen givet 2/3 2001. Meddelelse om forhandling 2/3 2001).

Forhandling**Margot Torp (S):**

Et samfund, der løbende arbejder på at opnå reel ligestilling mellem sine borgere, øger den enkeltes oplevelse af retfærdighed og sikrer en rettidig omhu med samfundets talenter og ressourcer.

Med 1849-grundloven fik vi demokrati i Danmark, i hvert fald for ca. 14 pct. af den voksne befolkning; fruentimmere, fattiglemmer og forbrydere måtte stadig se deres interesser varetaget af andre. Men efterfølgende grundlovsrevisioner har gjort en stor indsats for at udbrede demokratiet, ikke mindst med indførelsen af valget for kvinder i 1915.

Man kan godt sige, at vi i dag formelt har ligestilling mellem kønnene i Danmark. Men det er klart, at der stadig er et stykke vej til reel ligestilling, både med hensyn til køn, alder og herkomst, og derfor hilser Socialdemokratiet denne regerings forstærkede indsats på ligestillingsområdet meget velkommen. Det gælder med hensyn til gennemførelse af den nye ligestillingslov med hele styrkelsen af de institutioner, der skal arbejde for øget ligestilling, og det gælder den netop udsendte redegørelse for regeringens bestræbelser på at konkretisere det nye ligestillingsarbejde.

Det er en gedigen redegørelse, ligestillingsministeren har lagt frem. Den fremhæver både de mange gevinster for den enkelte og for samfundet, der er forbundet med en øget fokus på og en professionalisering af ligestillingsarbejdet, og

den kommer også med en række konkrete bud på, hvad ministeren agter at gøre for at komme målene et skridt nærmere i år 2001. Vi deler redegørelsens løbende påpegning af satsning på mangfoldighed som kilde til velstand og velfærd for den enkelte og samfundet, og vi er helt enige i, at alle initiativer, der udgår fra regeringen fremover, skal vurderes på, om de er med til at fremme reel ligestilling mellem kvinder og mænd.

Der er en ny og kvalitativt helt afgørende strategi i det statslige ligestillingsarbejde, som også gerne skulle kunne slå igennem på det kommunale og amtskommunale plan. »Mainstreaming« hedder strategien, og som navnet antyder, er den adopteret fra det internationale ligestillingsarbejde, hvor mange års ligestillingsarbejde på sidelinjen og på bagkant med udviklingen endelig affødte et markant krav om at få ligestillingsperspektivet tænkt ind fra begyndelsen af ethvert initiativ, ind i hovedstrømmen, som ordet betyder.

Jeg tror nok, de fleste af os godt kunne tænke os et dansk ord; men der har ikke været nogen, der kunne komme med et bare nogenlunde dækkende begreb, der også var rimelig mundret. Men når det kommer til stykket, er det vigtigste jo heller ikke, hvad man kalder tingene, men at man praktiserer dem. I min gruppe er vi gået i gang med at ruste os til opgaven. Det er ikke helt nemt, men vi ved i hvert fald nu, hvilke spørgsmål vi kan stille til ny lovgivning for at få fært af, om kønnet er på spil.

Jeg har gjort en hel del ud af det her med mainstreaming, fordi det vellykket gennemført faktisk kan betyde en mangedobling af ligestillingsindsatsen. Dermed være ikke sagt, at redegørelsens øvrige indhold ikke er væsentligt, tværtimod. Vi hilser med stor glæde, at der fortsat vil være stor opmærksomhed på, hvordan der skabes mere balance i unge familiers arbejds- og familieliv. Det er vigtigt, at der skabes gode opvækstvilkår for børn og samtidig gives fædre og mødre mulighed for at fastholde en god tilknytning til arbejdsmarkedet både for børns og forældres trivsel og for at sikre det nødvendige udbud af arbejdskraft også i årene, hvor demografien gør det meget vanskeligt.

Vi deler ligestillingsministerens interesse for at øge fædrenes engagement i opfostringen af deres børn, også så det giver sig synligt udslag i statistikkerne. Det er godt, at ligestillingsministeren vil lave en høring, hvor hun vil drøfte med arbejdsmarkedets parter og virksomheder-

ne, hvordan det kan lade sig gøre at indarbejde en større fleksibilitet i arbejdstilrettelæggelsen, så det bl.a. ad den vej bliver lettere at få arbejdsliv og familieliv til at hænge sammen.

Der er også stor brug for, at arbejdsmarkedets parter viser mod og dristighed, hvis vi skal opnå gode løsninger af dette samfundsmæssigt centrale problem, og derfor er det godt, at ministeren prioriterer god kontakt med parterne omkring det her.

Det samme kan siges om virksomhederne, når de fremover skal blive bedre til at rekruttere og fastholde medarbejdere på en måde, der giver stor mangfoldighed i et kollegaskab. Utrolig meget vanetænkning i virksomhederne betyder, at der ofte ansættes folk, der både med hensyn til køn, alder, herkomst og uddannelse ligner hinanden meget. Fremsynede virksomheder har for længst indset, at det både indsnævrer deres rekrutteringsgrundlag og forringer kreativitet og nytænkning i virksomheden. Både for den enkelte og samfundet er meget vundet ved et opgør med denne vanetænkning, og derfor er det godt, at ministeren også vil afholde en konference med fokus på, hvordan virksomhederne kan arbejde mod forskellighed som ressource.

Det er også godt og nødvendigt, at ministeren for ligestilling fortsætter arbejdet med at fremme lige løn mellem kvinder og mænd. Det er mere end pinligt, at et land som Danmark fortsat diskriminerer kvinder, hvad angår løn. Længe troede vi, det havde noget med uddannelse at gøre; nu er det mere end godtgjort, at uddannelse alene ikke sikrer ligeløn. Derfor er det godt, at ligestillingsministeren opretter et ligelønsnetværk af virksomheder, der vil arbejde målbevidst på at eliminere uligeløn, ligesom det er betydningsfuldt, om det lykkes arbejdsministeren at få gennemført ny lovgivning på området, og at parterne engagerer sig hundrede procent i opgaven.

Der er ikke tid til her at tage alle redegørelsens vigtige initiativer op, men til slut vil jeg godt lige nævne bestræbelserne for at fortsætte forbedringerne af bekæmpelse af vold mod kvinder og handel med kvinder. Socialdemokratiet anerkender fuldt ud, at denne regering mere end nogen tidligere har skærpet bekæmpelsen af disse to typer kriminalitet. Alligevel håber vi, den tværministerielle arbejdsgruppe barsler med nogle konkrete forslag, der kan omsættes i lovforslag og andre initiativer til yderligere at minimere disse kriminalitetsformer.

Vi er enige i, at det er vigtigt at prioritere forebyggelse, f.eks. gennem behandling af voldelige mænd, ligesom det er vigtigt at støtte mænds egne bestræbelser på at bekæmpe vold mod kvinder, som det allerede er sket ved at støtte white ribbon-kampagnen her i Danmark.

Vold mod kvinder foregår ofte i hjemmet med store omkostninger for alle, også de børn, der vil være vidne til den brutalitet og smerte, som påføres moren. Vi ved, at det i dag indebærer mange tab både for de kvinder, der udsættes for volden, i form af nedsat arbejdsevne, lavt selvværd, invaliditet osv., og for børnenes trivsel og indlæringsevne. Det er umådelig vigtigt, at samfundet bliver endnu bedre til at bekæmpe hustruvold mere effektivt.

Det samme kan siges om bekæmpelsen af handel med kvinder og børn. Denne omsiggribende kriminalitetsform har påkaldt sig stor opmærksomhed gennem lang tid. Vi må videreudvikle vore metoder til at forebygge denne kriminalitet og finde endnu bedre måder til at beskytte ofrene og bekæmpe de kriminelle bagmænd, som uden blusel tjener store penge på andres fornærelse og smerte.

Men alt i alt er vi imponerede over de mange initiativer, det nye ministerium allerede har taget, ligesom vi er godt tilfredse med den redegørelse, vi netop drøfter i dag. Både tonen, perspektiverne og de konkrete initiativer lover godt for, at ligestillingen vil opnå gode landvindinger i 2001 og årene fremover.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (UP):

Det, der kalder mig op, er fru Margot Torps bemærkning om, at virksomhederne diskriminerer kvinder lønmæssigt. Er det rigtigt? Kan fru Margot Torp give et eneste eller måske et par eksempler på, at det sker?

Vi har jo en lov om ligeløn – den har været i kraft i over 25 år – som kvinderne har i ryggen. Jeg kender ikke eksempler på lønmæssig diskrimination mellem kønnene. Kan fru Margot Torp give et eneste eksempel på det, eller var det en løs påstand, der bare blev slynget ud?

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

Fru Margit Torp var inde på, at man ønsker ligestilling mellem kønnene. Det gør vi også i Dansk Folkeparti.

Men tror fru Margit Torp, at denne ligestilling mellem kønnene får nemmere vilkår i årene

fremover, når vi ser, at der hver dag kommer mange muslimer her til landet? Ifølge Koranen er det jo sådan, at manden har en fortrinsstilling frem for kvinden. Tror fru Margit Torp ikke, at det vil gøre det vanskeligere at opnå den ligestilling mellem kønnene, som vi også ønsker i Dansk Folkeparti?

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Til hr. Frank Dahlgaard: Det er jo godt gjort, at når man skræller alle forskelle mellem kvinders og mænds løn væk, som har med faktiske omstændigheder at gøre, er det stadig væk sådan, at kvinder i gennemsnit tjener 88 kr., når mænd tjener 100 kr., og det må være udtryk for, at kvinder ikke oppebærer en lige løn.

Det er faktisk tydeligt, og det er det interessante, at hvis folk er højtuddannede – i de job, der er sammenlignelige – vil man ofte finde en høj grad af uligeløn. Jeg har ikke navnet på et bestemt firma, som gør det. Det er statistisk signifikant, at kvinder tjener mindre end mænd, når alt andet er skrælet væk.

Til hr. Egil Møller: Jeg tror på, at det vil komme til at gå fremad, for der vil være meget stor brug for, at kvinder og mænd indgår mere alle vegne på arbejdsmarkedet end nogen sinde før, og også at der kommer flere mænd ind i nogle af kvindefagene.

Så er det ganske rigtigt, at nogle af de indvandrere og flygtninge, der kommer hertil, har en anden kultur, men man ser trods alt, at ganske mange af dem lader deres unge piger uddanne meget. Jeg tror, vi her vil komme til at se en meget, meget vigtig ressource i de ti år, der kommer, hvor vores egne ungdomsårgange er meget små. I redegørelsen sættes der jo også særlig fokus på, at vi er sikre på, at flest muligt – både kvinder og mænd – kommer til at kunne forsørge sig selv. Det er en grundlæggende værdi i vores samfund.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (UP):

Fru Margit Torp kunne ikke komme med et eneste eksempel fra virkelighedens verden på det danske arbejdsmarked på, at der er en kvinde, der bliver diskrimineret og får en lavere løn end en mand for samme arbejde, og hvor forudsætningerne i øvrigt er ens – ikke et eneste eksempel, bare en henvisning til, som fru Margit Torp sagde, at det er godt gjort, at der er en lønforskel på 12 pct. Hvor er det godt gjort?

Mig bekendt har den kvindelige forsker bag Socialforskningsinstituttets undersøgelse, der blev lavet for over et år siden, tilbagevist det misbrug, hvor regeringen og andre har benyttet denne undersøgelse til at påstå, at der er denne her forskel. Det er der ikke. Det er der ikke belæg for. Det kan man ikke udlede. Dette har forskeren sagt. Forskeren er en kvinde, forskeren er forsker, og forskeren vil ikke misbruges.

Kan fru Margit Torp komme med et eneste eksempel fra virkelighedens verden på løndiskrimination?

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

Ifølge Koranen er der mange eksempler på, at manden har en fortrinsret i forhold til kvinden. Det kan man ikke bare bagatellisere, når man ser, at der for hver dag kommer endnu flere muslimer her til landet.

Tror fru Margit Torp virkelig, at det kan lykkes at opnå ligestilling mellem mænd og kvinder, når det er dagens situation her i landet?

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Til hr. Frank Dahlgaard: Det er jo netop derfor, vi nu laver en ligeløn. Det har været utrolig svært at påpege, hvornår mænd og kvinder ikke tjener det samme for arbejde af samme værdi. Der er lønklausuler og hemmeligholdelsesregler og hvad ved jeg. Det vil fremover blive forbudt, og jeg tror helt fast på, at vi vil få mange flere eksempler frem i dagens lys, som viser, at der har været diskrimineret mod kvinder.

Til hr. Egil Møller: Jeg tror på – og det kan kun blive en gentagelse – at det, at samfundet vil efterspørge også disse kvinders ressourcer og talenter, vil betyde, at deres kultur i høj grad tilpasser sig vores kultur. Vi vil i høj grad komme til at efterlyse deres viden og kunnen. Ellers kunne det måske godt blive et problem.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (UP):

Nu er fru Margit Torps ...

Formanden:

Margot!

Frank Dahlgaard (UP):

... Undskyld. Nu er fru Margot Torps påstand kørt ned til en tro på, at der vil komme flere eksempler på løndiskrimination frem, når nu det

hele ikke skal hemmeligholdes. I øjeblikket er der jo ingen eksempler fremme, ikke et eneste eksempel fremme fra den virkelige verden i den offentlige debat. Så selv om der kommer mange flere, vil flere gange nul stadig væk være nul. Men lad os nu se, hvordan det går.

Jeg synes, at det er en trist sag, at regeringen og også fru Margot Torp har misbrugt og fortsat misbruger Socialforskningsinstituttets undersøgelse omkring løn mellem mænd og kvinder til at »godtgøre«, at der findes kønsmæssig diskrimination, når forskeren selv siger, at så langt kan man ikke gå og konkludere.

Derfor er det også forkert, hvad der skrives i den redegørelse, vi drøfter i dag, for den går også videre.

(Kort bemærkning).

Eva Kjer Hansen (V):

Jeg kan forstå på den socialdemokratiske ordfører, at det forventes, at fortrolighedsklausuler omkring løn bliver forbudt. Er det udtryk for, at den socialdemokratiske ordfører allerede har forhandlet et flertal på plads? For mig bekendt skal vi jo først have lovforslaget til behandling i Folketinget og til første behandling på torsdag. Det var sådan mere en spøjs bemærkning til ordføreren.

Men jeg vil gerne spørge fru Margot Torp: Er der nogen konkrete initiativer på vej fra Socialdemokratiets side i forhold til at nå ud til kvinder med anden etnisk baggrund? Jeg har også noteret mig, at det er nævnt i redegørelsen, at her er der brug for en holdningsændring – sådan tror jeg det er formuleret i redegørelsen – men hvad er det for nogle konkrete tiltag, der skal til, for at vi også når ud til denne her gruppe af kvinder med vores budskaber om, hvordan vi synes, tingene skal fungere i det danske samfund? Hvordan får vi de kvinder med på lige fod med alle andre kvinder i Danmark?

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Jeg tror, at det bliver noget med at støtte mange initiativer fra bunden, og jeg ved f.eks., at der et initiativ, der hedder Evas Ark, som her i København sørger for at samle kvinder af anden etnisk baggrund og laver et netværk og støtter dem i at komme videre med deres liv på en god måde her i Danmark.

Men der er uden tvivl brug for en lang række af initiativer, og jeg synes, at vi skal lade 1000

blomster blomstre og støtte dem, der har mest fundament.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så er det fru Eva Kjer Hansen som ordfører.

Eva Kjer Hansen (V):

Under forespørgselsdebatten for et stykke tid siden om ligeløn sagde jeg bl.a., at jeg egentlig er rimelig fortroingsfuld med hensyn til fremtiden for så vidt angår ligeløn, for de nye generationer har ikke samme kønsopdelte opfattelse som tidligere, og såvel kvinder som mænd er blevet meget mere bevidste om deres prioriteringer, ikke kun i forhold til arbejdsmarkedet og karriere, men også i forhold til familieliv.

Det gælder også ligestillingen generelt, men der er fortsat en række problemer, som ikke er løst. Nogle kræver først og fremmest en holdningsændring generelt og især på arbejdsmarkedet. Andre kræver, at der fra politisk hold gennemføres nogle ændringer.

Faktisk finder jeg efter at have læst ministerens redegørelse, at ligestillingsministeren ser alt for snævert på ligestillingen. Ligestillingsproblematikken er jo ikke klaret bare med en kønsmæssig ligelig repræsentation rundt omkring i samfundet.

Ligestilling handler ikke om ensretning. Det drejer sig om lige ret. Det drejer sig om at sikre, at der ikke forskelsbehandles, og at den enkelte får nogle valgmuligheder og selv kan prioritere sin hverdag.

Overskriften for redegørelsen er »Ligestilling – en forudsætning for velfærd, bæredygtighed og demokrati«. Det er jo en flot formuleret overskrift, og der er stillet mange gode spørgsmål i den skriftlige redegørelse, men hvis jeg skal være helt ærlig, så havde jeg hellere hørt ministerens svar på alle de spørgsmål, der bliver stillet.

Hvad vil ministeren egentlig på området?

Skal fædre have bedre orlovsvilkår end mødre, for at vi får fædrene til også at tage orlov? Hvordan vil ministeren øge erhvervsfrekvensen blandt kvinder med anden etnisk baggrund i det danske samfund? Hvad er det for nogle konkrete resultater, der skal måles her i den kommende tid?

Der er stribet af ubesvarede spørgsmål, hvor jeg synes, at debatten ville blive meget bedre ved at få nogle konkrete bud på, hvad der reelt skal ske.

Og så finder jeg, at ministeren glemmer at sætte fokus på en række af de forudsætninger, der skal opfyldes for at skabe ligestilling, og jeg vil gerne nævne tre konkrete områder, som jeg synes er vigtige at få sat fokus på i debatten.

For det første synes jeg, at der er for lidt fokus på problemerne med at integrere arbejdslivet bedre med familielivet. Det er afgørende for mange, at hvis man skal kunne være med på arbejdsmarkedet, så skal man have det til at passe med familielivet, og derfor er det vigtigt at prioritere mulighederne for deltidsarbejde, for fleksibelt arbejde og mulighederne for hjemmearbejde.

I dag er langt de fleste familier jo kendetegnet ved, at såvel mor som far er på arbejdsmarkedet, og for mange familier betyder det samtidig en meget sammenpresset og stresset hverdag, da det kan være svært at kombinere arbejdslivet med institutionernes åbningstider og alle de andre hensyn, der er at tage til børnene.

For at få familielivet til at hænge sammen og for at undgå, at det bliver børnene, der skal lide under hverdagspresset, er det vigtigt, at vi sikrer ordentlige muligheder for at kombinere arbejdsliv med privatliv. Det kræver simpelt hen fleksibilitet, og det gælder også på børnepasningsområdet.

Jo mere fleksibilitet og jo bedre mulighed vi giver familierne til at kombinere arbejde og privatliv, jo flere vil vi se være aktive på arbejdsmarkedet, og især jo flere kvinder vil vi kunne sikre, at de også kan være med på arbejdsmarkedet.

Et andet punkt, jeg gerne vil berøre, er spørgsmålet om barselorloven, og under hvilke vilkår barselorloven er.

Det er sådan i dag, at de offentligt ansatte får løn under hele barselorloven. På DA/LO-området betaler arbejdsgiveren løn under en del af barselorlovperioden – typisk i 14 uger til kvinder og 2 uger til mænd – men hvor mange overenskomster giver egentlig kvinderne ret til fuld løn under barsel? Er der overhovedet overenskomster, som giver bedre vilkår for mændene end det, vi sådan lovgivningsmæssigt har lagt os fast på? Hvor mange overenskomstforhandlinger har drejet sig om at give mændene ekstra ret til barsel, ud over hvad der lovgivningsmæssigt er bestemt?

Vi er nået til i dag, at lidt over halvdelen af mændene tager barselorlov i forbindelse med deres barns fødsel. En forsvindende del af mændene benytter sig af de øvrige muligheder.

Vi skal selvfølgelig ikke – lad mig slå det helt fast – til at tvinge fædrene til at holde barselorlov eller lave om på ordningerne, så de særlig promoverer mulighederne for mændene, som der lidt lægges op til i redegørelsen: Det skal være familierne, der skal have lov til selv at bestemme, hvordan de vil indrette sig. Og det er helt grotesk, når vi fra Folketingets side vil bestemme, at faderens ekstra 2 uger skal være i uge 25 og 26.

Men det, som jeg synes er særlig interessant på det her område, er så lidt interesse, der er for den side af ligestillingsproblematikken – uden for Folketinget, blandt de faglige organisationer, blandt arbejdsmarkedets parter. Hvor er interessen fra mændene selv i forhold til at forbedre mulighederne for i højere grad at tage deres tørn på det her område?

Jeg synes, det er forstemmende, så lidt interesse de faglige organisationer overhovedet har udvist for at søge bedre og flere muligheder for fædrene og dermed en større ligestilling på det her område.

Vi taler så meget om mændenes større engagement, fædrenes større interesse for familierne. Men er den der også reelt, hvis man skal til at prioritere i forhold til nogle andre ting, f.eks. i forbindelse med overenskomstforhandlingerne?

Et tredje punkt, jeg også vil nævne, er problemet vedrørende pensionsdeling, altså hele problematikken omkring pensionsdeling. Jeg håber, at vi snart kan få et udspil fra regeringen med hensyn til, hvad der skal ske på området. Jeg ved godt, at det udvalgt, der blev nedsat i 1998, endnu ikke er kommet med deres betænkning, men efter sigende skulle den være undervejs.

Det hedder i kommissoriet for ægtefællepensionsudvalget, at det er uheldigt, at retsstillingen med hensyn til behandlingen af pensions- og forsikringsrettigheder ved ægtefælleskifte på en række punkter kan give anledning til tvivl eller opfattes som urimelige.

Her er vi ved et nok så vigtigt område, der bør sættes fokus på i forbindelse med ligestillingsproblematikken, og jeg håber virkelig, at der er et tilsagn fra regeringen om at komme med et udspil, lige så snart udvalget har afsluttet sit arbejde.

Det var nogle konkrete emner, som jeg synes er vigtige at få taget fat på, og jeg undrer mig over, at ministeren ikke er gået mere konkret ind i nogle af disse her punkter i forbindelse med redegørelsen. Men jeg håber, at vi vil komme til at se nogle flere konkrete initiativer fra ministerens

side til at rette op på de skævheder, der måtte være.

Lad mig så afslutningsvis sige, at lovgivning gør det ikke alene. Ligestilling drejer sig nok så meget om, at der også holdningsmæssigt sker nogle ændringer.

Måden at undgå forskelsbehandling på er først og fremmest, at der på arbejdspladserne skabes et klart defineret værdigrundlag, som blandt andet omfatter, at der skal være lige muligheder uanset køn, uanset baggrund; at der skal være plads til fleksibilitet og til god sammenhæng mellem familieliv og arbejdsliv; at der skal være lige muligheder for spændende og udfordrende opgaver, efteruddannelse osv. Det er også de ting, der skal til, for at vi kan opnå en reel ligeløn på arbejdsmarkedet.

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Jeg vil gerne spørge fru Eva Kjer Hansen, hvordan hun kan komme frem til, at denne her ligestillingsredegørelse snævert fokuserer på ligestilling som noget, der skal gøres ens, når det går igennem hele redegørelsen, at man værdsætter mangfoldighed.

Der står i slutningen, i perspektiverne, at der med mangfoldighed som omdrejningspunkt i ligestillingsarbejdet er gjort op med opfattelsen af, at ligestilling kræver og betyder, at alle skal være ens. Der skal være plads til forskellighed, og den skal have lov til at udfolde sig i det enkelte menneske og i fællesskaber, på arbejdspladsen osv. osv.

Så jeg undrer mig meget over, hvordan en anden konklusion kan komme på tale.

(Kort bemærkning).

Anni Svanholt (SF):

I forbindelse med kvindernes internationale kampdag den 8. marts fremførte hr. Anders Fogh Rasmussen et forslag om, at Venstre ville komme med et forslag om udvidelse af barselorloven.

Det er vi jo sådan set også meget optaget af i SF, og man kan sige, at det bl.a. har været baggrunden for, at vi har fremsat et forslag om forlænget barselorlov.

Men jeg kunne slet ikke høre på Venstres ordfører, at der skulle ske noget her i Folketinget på det område. Det handlede jo stort set om, at det var arbejdsmarkedets parter, det var fagforbundene, der skulle gøre en indsats, og det var krav, man skulle have ind i overenskomsterne

osv. Det er også vigtigt, men skal der slet ikke ske noget, har Venstre opgivet det, har man trukket det helt tilbage, vil man overhovedet ikke være med til det længere? Der var ikke ét eneste ord om det.

(Kort bemærkning).

Eva Kjer Hansen (V):

Jeg må jo beklage, at fru Margot Torp ikke rigtig fik fat i, hvad jeg mente i forhold til at synes, at redegørelsen virker alt for snæver med hensyn til ligestillingsproblemerne.

Det kan godt være, at der er nogle flotte ord om, at man værdsætter mangfoldighed. Men det, jeg savner, er konkret handling, og derfor gjorde jeg meget ud af fleksibiliteten i forhold til arbejdsmarkedet. Jeg nævnte meget konkret behovet for f.eks. mere deltidsarbejde, bedre pasningsmuligheder. Altså hvor man tager konkrete initiativer for at åbne op for, at man i større udstrækning kan kombinere tingene.

Her savner jeg en tilkendegivelse fra Socialdemokratiets side om, at man vil være med til at fremme mulighederne for deltidsarbejde, at man vil være med til at fremme valgmuligheder mellem offentlig og privat pasning, børnepasning på tværs af kommunegrænser osv. Hvor er de konkrete initiativer i forhold til fleksibiliteten?

Til fru Anni Svanholt skal jeg sige, at jeg med hensyn til barselorloven ikke synes, at jeg ville starte på førstebehandlingen af de lovforslag, der kommer til behandling senere på ugen.

Vi vil i Venstre meget gerne drøfte, hvordan barselorloven kan gøres meget mere fleksibel, hvordan far eller mor kan udnytte barselorloven og f.eks. flytte rundt på de tidspunkter, hvor de gerne vil holde barselorloven, sådan så man igen på det område ikke bare er tvunget til at være væk fra arbejdsmarkedet i en kortere eller længere periode, men kan indrette det efter aftale med sin arbejdsgiver og dermed få den fleksibilitet for familierne, som vi så meget efterlyser.

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Jeg synes ikke, at fru Eva Kjer Hansen svarede på, hvordan hun kom til den konklusion, at det her handler om, at mænd og kvinder skulle være ens.

For det andet vil jeg gerne sige, at på side 5 i redegørelsen står der faktisk, at der vil blive taget initiativ til en høring med det formål at sprede gode eksempler fra virksomheder, der har ar-

bejdet med fleksible arbejdstidsmodeller. Hvis ikke det handler om præcis det samme, som fru Eva Kjer Hansen snakkede om, så ved jeg ikke, hvad det handler om.

(Kort bemærkning).

Anni Svanholt (SF):

Det er udmærket, at der bliver en senere konkret debat om de forslag, men når vi taler om lige vilkår på arbejdsmarkedet for begge køn osv., så kommer vi da netop ind på spørgsmålet om, hvordan barselorloven og børnepasningsordningen skal være indrettet. Det er helt centralt.

Det gælder selvfølgelig også spørgsmålet om barselsfondsmuligheder, hvor jeg vil sige, at det ikke skal være sådan, at det er kvinderne, der er den usikre arbejdskraft og som følge deraf også får en lavere løn. Tingene hænger jo sammen på den måde.

Jeg vil da gerne spørge fru Eva Kjer Hansen, om Venstre også er indstillet på, at vi må gøre noget ekstraordinært for, at mændene også i højere grad får reel mulighed for at passe deres børn.

(Kort bemærkning).

Eva Kjer Hansen (V):

Jeg skal skynde mig at korrigere fru Margot Torp, for jeg er absolut ikke interesseret i, at mænd og kvinder bliver ens. Sådan tror jeg at fru Margot Torp kom til at formulere det.

Men jeg vil gerne, når fru Margot Torp nu er lidt optaget af denne her fleksibilitet på arbejdsmarkedet og arbejdstiden, spørge: Er det så udtryk for, at Socialdemokratiet nu er indstillet på, at vi skal tage hensyn til alle børnefamilier med hensyn til børnepasningsbehov, og derfor skal alle kommuner indføre et frit valg mellem offentlig og privat pasning, sådan at de, der er på arbejde om aftenen og i weekenderne, også kan få hjælp til børnepasningen ligesom alle andre, der har de såkaldte normale arbejdstider?

Er det også udtryk for, at fru Margot Torp nu er enig i, at man ikke gennem overenskomster skal kunne nedlægge forbud mod, at en lønmodtager kan få deltidsarbejde? Er fru Margot Torp enig i, at det skal være en aftale mellem arbejdsgiver og arbejdstager og ikke være noget, man forbyder i overenskomster? Lad os få nogle konkrete svar. Det ville være det, der flytter noget i forhold til ligestillingsproblemerne.

Til fru Anni Svanholt: Jeg synes, at jeg var inde på mange ting omkring barselorlov. Lad mig understrege det meget klart: Vi vil ikke

være med til at tvinge mændene til noget. Vi synes, at familierne skal have nogle muligheder, og familierne skal finde ud af, hvordan de så vil udnytte barselorloven.

Jeg vil gerne, at man kan konvertere dele af barselorloven til f.eks. at arbejde deltids og være deltids på barsel eller konvertere den til en ugentlig eller to ugentlige fridage over en meget længere tidsperiode i forhold til det, man kan i dag.

Jeg vil gerne, at vi dropper den der formynderiske holdning om, at hvis mændene vil have ekstra 14 dage, så skal det være, når barnet er 25 og 26 uger.

Vi har en masse konkrete ting, som vi gerne vil være med til at ændre; f.eks. nævnte jeg også, at jeg synes, det er afgørende for ligestillingen, at kvinder kan opnå fuld løn under barsel. Dette er bare som eksempler.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Fru Margot Torp for tredje og sidste gang.

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

Fru Eva Kjer Hansen skylder mig stadig væk et svar på, hvordan man ud af denne redegørelse kan læse, for sådan blev det sagt i fru Eva Kjer Hansens ordførertale, at det her igen er et socialdemokratisk idégrundlag om, at alle skal være ens. Hvordan man kan læse det ud af redegørelsen, fatter jeg overhovedet ikke. Det har jeg ikke fået svar på; der er blevet talt udenom hver eneste gang.

(Kort bemærkning).

Anni Svanholt (SF):

Fru Eva Kjer Hansen siger, at Venstre vil ikke være med til at tvinge mændene, men jeg må spørge fru Eva Kjer Hansen: Er det ikke et problem, som er konstateret igen og igen og igen, som er veldokumenteret, at mændene faktisk kun tager den barselorlov lige omkring fødslen og ikke tager del i den øvrige orlov?

Hvis man kan konstatere det igen og igen og igen, så må man vel også ud fra den tankegang, som fru Eva Kjer Hansen i øvrigt har givet udtryk for her, spørge: Jamen hvad skal vi så gøre ved det? Her synes jeg ikke rigtig, at jeg har hørt noget om, hvad man så konkret vil gøre ved det.

Det kan jo faktisk lade sig gøre også inden for lovgivningsområdet, i og med at det er samfundet, der stiller nogle muligheder til rådighed. Så kan man diskutere, hvordan de muligheder i øv-

rigt skal være indrettet, sådan at de bedst muligt tilgodeser formålet, altså at både mænd og kvinder skal have mulighed for at passe børn.

(Kort bemærkning).

Eva Kjer Hansen (V):

Der er ingen tvivl om, at fru Margot Torp og jeg opfatter redegørelsen meget forskelligt, for jeg deler på ingen måde den begejstring, som fru Margot Torp gav udtryk for. Tværtimod synes jeg, at den er meget generel, at det er meget lidt konkret handling, der kommer frem.

Den måde, jeg læser den på, bekræfter til fulde, at de fleste skal passes ind i de almindelige kasser, sådan at vi har alle anbragt, og jeg får det jo til fulde bekræftet af fru Margot Torp, i og med at jeg ikke kan få svar på ét eneste af mine konkrete spørgsmål vedrørende større fleksibilitet på arbejdsmarkedet, vedrørende deltid, vedrørende børnepasning osv. Det bekræfter til fulde, at det netop er ting, som Socialdemokratiet ikke vil være med til, og derfor forbliver det ved de flotte ord.

Men vi skal snart have en førstebehandling af frit valg på børnepasningsområdet, og der får fru Margot Torp så rig lejlighed til at være imødekommende i forhold til at skabe fleksibiliteten.

Med hensyn til fru Anni Svanholts spørgsmål skal jeg sige, at jeg ikke mener, at løsningen på nogen måde vil være at presse mændene til f.eks. at holde barselorlov. Jeg tror ikke på, at vi opnår noget godt ved at tvinge folk til noget bestemt. Jeg tror heller ikke, at det vil være det rette for børnene, hvis det her skal foregå under tvang.

Derfor er vores bud på, hvad der skal ske, også omkring barselorloven, netop større fleksibilitet. Som jeg nævnte meget konkret, vil jeg gerne, at man kan konvertere barselorloven til f.eks. deltidsarbejde eller til nogle ugentlige fridage, som jo også kan give bedre muligheder for, at mændene kan tage barselorloven, i og med at de på den måde får bedre muligheder for at kombinere arbejdsliv og familieliv.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så er det fru Henriette Kjær som ordfører.

Henriette Kjær (KF):

Der diskuteres og udgives rapporter om ligestilling år efter år, og meget er der da også sket, siden kvinderne fik valget, siden krigen, hvor

mange kvinder begyndte at komme ud på arbejdsmarkedet, og siden rødstrømperne.

Kvinderne har langt større frihedsgrader i dag end tidligere. Vi har ikke bare adgang til alle uddannelser og job, vi har også samfundets og vores families accept til at foretage de valg, vi ønsker. Vi er også blevet økonomisk uafhængige, og hvis vi har lyst til at skabe os en karriere i erhvervslivet og blive topdirektører, så har vi mulighed for det, hvis det er det, der er målet.

Tilbage er der nogle små hængepartier. Lønnen er ikke helt så lige, og det er stadig kvinderne, der laver det meste derhjemme. Fru Eva Kjer Hansen nævnte også noget vedrørende pensioner, så der er stadig nogle knaster, men de store linjer er i orden.

Det med lønnen skal der gøres noget ved. I Det Konservative Folkeparti finder vi det helt uacceptabelt, at der er en uforklarlig lønforskel på 12 pct., og jeg skal her sige, at jeg har altså ikke hørt den forsker, der er fremkommet med tallene, tage afstand fra dem, så jeg forholder mig til, hvad der står i redegørelsen.

Man kan diskutere forskellige modeller til at komme denne lønforskel til livs, og vi er også indstillet på at diskutere, hvordan vi får en mere gennemsigtig lønstruktur, dog uden at det bliver via offentliggjorte lønsedler, der skal hænges op i kantinen. Der er andre modeller, og dem er vi parate til at se på, og debatten bliver så taget på torsdag.

Ud over det er dagsordenen ved at være udtømt på ligestillingsområdet. Det vidner den redegørelse, vi diskuterer lige nu, så absolut om. Jeg må ærligt indrømme, at den er ualmindelig tynd og meget lidt visionær, endsnige meget lidt inspirerende, men det er måske bare et tegn på, at vi er ved at nå det endelige mål, og det, der skal til nu, er opgøret eller oprøret derhjemme.

Som jeg sagde i min indledning, er det stadig kvinderne, der laver det meste derhjemme. En forklaring er muligvis, at kvinderne har kortere arbejdstid end mændene og derfor naturligt har flere ressourcer til at lave noget mere i hjemmet, men forklaringen er vel også, at mange kvinder tilhører flinkeskolen. Alt det huslige er traditionelt kvindelige dyder, og dem holder vi af uransagelige årsager fast i.

En anden årsag er vel også, at det oftest er kvinderne, der har tilbragt tiden sammen med børnene, da de var små, og derfor er det kvinderne, børnene henvender sig til, når de skal have hjælp: Moar, jeg er sulten. Moar vil du læse

en bog for mig? Osv. Dette tæller jo i det tidsmæssige husholdningsregnskab.

Men er det noget, vi vil af med? Den diskussion må vi hver især tage i de enkelte hjem. Det er helt individuelt. Men jeg kender mange – til dels mig selv inklusive – der ikke ønsker millimeterretfærdighed f.eks. i forhold til børnene. Jeg vil gerne, hvis det er muligt, både hente og bringe og bade dem og lave deres livretter, læse godnathistorie og putte dem, selv om det så er mig, der bliver den, der laver mest i hjemmet. Men jeg gør det, fordi jeg synes, det er sjovt og rart, og det er der andre der også gør.

Det er altså ikke alle, der har ambitioner om ligestilling i hjemmet. Til gengæld må tiden være inde til et oprør mod de underligt nok altid ældre såkaldt kloge mennesker, der udtaler sig om, hvordan vi unge kvinder er, hvordan vi tillader os at sende vores små børn i vuggestuer og senere i børnehaver.

Så sent som i går i Ekstra Bladet stod en af disse bedrevidende personer frem og krævede, at vuggestuerne skulle jævnes med jorden, og så kunne vi kvinder gå rundt derhjemme, indtil børnene var mindst 2 år. Ja, det var ikke mændene, og man skulle ikke dele disse 2 års orlov imellem mænd og kvinder. Det skulle være kvinderne, der tog dem. Undskyld mig, må jeg sige, men hvem er klogere på deres børn end børnenes forældre?

Jeg synes, at det er en total misforståelse at tro, at vi forældre, vi kvinder ikke er i stand til at sikre vores børn et godt liv med tryghed, kærlighed og stabilitet. Der vil altid findes børn, der har det dårligt, og det har der gjort i alle tidsaldre, men lad dog være at give vuggestuerne skylden. For mig at se er udbygningen af vuggestuer og dagpleje et afgørende skridt i forhold til ligestilling.

Er der noget, jeg håber at vi på tværs af partierne kan stå sammen om, så er det at sikre gode pasningsmuligheder samt selvfølgelig presse på for at få et fleksibelt arbejdsmarked. Kan det overhovedet lade sig gøre at lave en såkaldt tidsbank, hvor man, inden man får børn, kan spare overarbejde op og så bruge tiden, når børnene kommer, så synes jeg, at det er en rigtig god model.

Ideen blev faktisk fostret af daværende finansminister Henning Dyremose, og siden har Det Konservative Folkeparti foreslået det midt i 1990'erne i forbindelse med et familiepolitisk oplæg. Og det er netop ligestilling, for det er en personlig konto. Her kan mor spare op, her kan

far spare op, og så må man selv bruge tiden med børnene derefter. Nu har LO også foreslået det, og jeg mener, at man bør forsøge at få arbejdsmarkedets parter til at arbejde videre med ideen.

I redegørelsen stilles der en række spørgsmål, der lægger op til debat. Blandt andet spørges der, om fædre skal have bedre muligheder for orlov, og om en større del af barselorloven end de to fædreorlov, der holdes, skal ligge i uge 25 eller uge 26 og dermed være forbeholdt mænd. Dertil vil jeg svare nej. Det må ganske enkelt være op til den enkelte familie at bestemme, hvem af de to forældre, der skal holde orlov. Samfundet skal ikke kunstigt understøtte mænd. De skal foretage deres valg af lyst og i enighed med deres barns mor.

Så tror jeg i øvrigt ikke, at vi skal være så forhippede på at få de mænd hjem til de spæde børn. Hvorfor og for hvem er det så vigtigt, at de tager en større del af barselorloven? Vi har jo ikke oplevet et fædreoprør. De har heller ikke stillet krav om det i forbindelse med overenskomsten. Og jeg mener altså, at det må komme fra dem selv. Det kan ikke passe, at vi kvinder skal stå og vedtage, at nu skal de holde orlov; de skal gøre det af lyst.

For nu at bevæge mig lidt uden for Danmarks grænser så synes jeg, at der mangler et afgørende afsnit i ministerens redegørelse, og det er om kvinders forhold i de lande, vi giver ulandsbistand, og i øvrigt også i mange andre lande.

Jeg synes, at det er helt utilstedeligt, at vi ikke kræver, at kvinder skal have adgang til uddannelse, og at undertrykkelse i øvrigt ikke må finde sted. Så når der i redegørelsen tales om mainstreaming, skal der virkelig strammes op på dette punkt.

Det er faktisk meget flot, at vi herhjemme diskuterer, at kvinderne ikke har helt så mange toposter i erhvervslivet som mænd, og ser det som et stort problem, mens man i nogle lande ikke engang har mulighed for at få, hvad der svarer til en folkeskoleuddannelse, eller mulighed for at komme på universitet. Dermed sættes landet også yderligere tilbage, da der i en genopbygningsperiode eller bare udviklingen af et land er brug for alle kræfter.

Det betyder meget for Det Konservative Folkeparti, at dette spørgsmål nærmere drøftes og beskrives i en kommende redegørelse, så vi kan få en status på området. Det bør selvfølgelig også være noget, der tages op i forbindelse med Beijing + 5-redegørelsen.

Så er der nogle spørgsmål i redegørelsen, som jeg strengt taget ikke betragter som ligestillings-spørgsmål. Det betyder ikke, at det ikke er vigtige problemstillinger, tværtimod. Det drejer sig om vold mod kvinder, og det har vel dybest set ikke noget med ligestilling at gøre. Jeg mener derimod, at det er en alvorlig sag for Retsudvalget og dermed for Folketinget som helhed.

I Det Konservative Folkeparti ser vi også med bekymring på den vold, der begås mod kvinder. Derfor har vi fremsat to beslutningsforslag, der skal afbøde de handlinger, kvinder bliver udsat for. Vi har foreslået hårdere straffe for voldtægt. Vi mener, at voldtægt er en af de mest nederdrægtige forbrydelser, en kvinde kan udsættes for, og derfor skal det også afspejle sig i den straf, voldtægtsmanden får.

Det andet forslag er et forslag om skærpede sanktioner over for såkaldte fredskrænkerer. Forslaget gælder selvfølgelig både kvinder og mænd; men det er desværre ofte en mand, der krænker en tidligere hustru eller samlever ved ikke at acceptere et tilhold. Dette kan udmønte sig i, at kvinden bliver opsøgt, truet, chikaneret, eller f.eks. ved at manden foretager ubehagelige telefonopkald. Det vil vi gerne til livs og foreslår derfor skærpede sanktioner.

Men uanset hvor meget ligestilling vi får, vil der jo altid være nogle mennesker, der bliver syge af jalousi, og derfor mener jeg ikke, det hører hjemme i denne redegørelse. Men det betyder altså ikke, at vi ikke synes, problemet er vigtigt.

I Det Konservative Folkeparti mener vi altså, at ligestillingen er ved at være total – med de forskelle, der nu engang er. Og jeg tror, at vi politikere skal til at indse, at der er forskel på mænd og kvinder, så ikke alle statistikker kan blive fuldstændig lige, hvad angår mænds og kvinders andel i forskellige erhverv.

(Kort bemærkning).

Anni Svanholt (SF):

Det, der kalder mig herop, er, at fru Henriette Kjær, oven i købet to gange, siger, at ligestillingsdagsordenen er helt udtømt, der er bare lige et par småting, vi lige skal have klaret, så er det hele på plads og i orden.

Jeg må sige, at jeg er dybt forundret over, at De Konservative har så lavt et ambitionsniveau på området ligestilling. For enhver kan jo konstatere ved at se i statistikken, at vi er milevidt fra det, vi i et moderne velfærdssamfund som Danmark vil kalde ligestilling.

Betyder det, at De Konservative er helt tilfredse med, at kun en tredjedel af Folketingets medlemmer er kvinder? Er det sådan en naturlov, at det bare skal være sådan, og at det også er sådan i de kommunale folkevalgte råd, og at der f.eks. er store uligheder i forhold til løn – det var der nogle få bemærkninger om?

Ser man i øvrigt på samfundet dér, hvor der er magt og indflydelse, ja, så er der jo stadig meget, meget store skævheder. Og dér mangler vi jo i højere grad at få rettet op på ligestillingen.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (UP):

Jeg må spørge fru Henriette Kjær, om jeg virkelig hørte rigtigt. Sagde fru Henriette Kjær – med udgangspunkt, går jeg ud fra, i et konservativt livssyn og en konservativ politik – at vuggestuer er forudsætningen for ligestilling? Er det konservativ politik? Står Det Konservative Folkeparti side om side med statsministeren og venstrefløjens og De Radikale og jubler over, at der er oprettet over 200.000 flere institutionspladser i Nyrupregeringernes levetid?

Er det institutionssamfundet for vore børn, som Det Konservative Folkeparti ønsker for at få denne her underlige form for ligestilling, hvor kvinder skal lege mænd?

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

I Socialdemokratiet deler vi fru Henriette Kjærs og De Konservatives ønske om at opnå store grader af fleksibilitet for at få familieliv og arbejdsliv til at hænge sammen. Og derfor er vi interesseret i tidsbankideen og kunne godt tænke os at høre, hvordan De Konservative kunne forestille sig, at det mere konkret kunne gribes an.

(Kort bemærkning).

Henriette Kjær (KF):

For at starte med det sidste, så er det utrolig kompliceret. Og det er også derfor, vi siger: Lad os nu se, om arbejdsmarkedets parter kan finde ud af det. Hvis de ikke kan, er vi parate til at hjælpe med til, at det bliver indført ved lov, hvis det er nødvendigt. Men ellers vil vi opfordre til, at det bliver en aftale mellem parterne.

Men vi kan jo godt inspirere dem lidt ved at sige: Vi har faktisk tænkt nogle tanker herinde; LO har selv sagt, at de synes, det er en god idé. Kunne I så ikke prøve at se, om det kunne blive til noget?

Det er godt nok, at man arbejder meget, og så sparer man noget op, men hvis der så virkelig er drøn på virksomheden, når man faktisk har fået de her børn, kan det være lidt svært at gå fra og gå ned i tid. Men hvis parterne er indstillet på det og man kunne starte nogle forsøgsvirksomheder eller andet, så synes jeg, vi er kommet et godt stykke vej.

Til fru Anni Svanholt: Jeg synes faktisk, ligestillingsdagsordenen er ved at være udtømt. Det betyder ikke, at vi skal gå i dvale. Vi skal blive ved med at være opmærksomme på, om kvinder krænkes, og om der ikke er lige rettigheder, for det mener jeg bestemt der skal være.

Men hvis vi nu tager sådan noget, som fru Anni Svanholt selv nævnte, antallet af kvinder i Folketinget, så jeg bestemte gerne flere kvinder. Men jeg bliver nødt til at spille bolden tilbage: Har SF ikke selv lige opgivet begrebet positiv særbehandling, fordi man mente, at nu var de dage ovre? Der er sideordnet opstilling i de fleste partier – det kan man i hvert tilfælde beslutte om man vil have – og så er det frit op til vælgerne at stemme på den kandidat, de vil have, og det er de personlige stemmer, der er afgørende. Så synes jeg næsten ikke, man kan gøre mere. Så er det vores opgave nu at forsøge at få flere kvinder i vælgerforeninger og andet.

Til hr. Frank Dahlggaard, som jeg jo vidste ville komme på talerstolen: Ja, jeg må sige, at jeg jubler over, at der er kommet flere vuggestuepladser. Jeg tror ikke, hr. Frank Dahlggaard har prøvet at stå i en situation, hvor man ikke kan få sine børn passet, og hvor man ikke kan komme ud på arbejdsmarkedet.

Det er da utrolig afgørende for ligestillingen, om kvinderne også har deres plads på arbejdsmarkedet. Og jeg ser ikke vuggestuer som en ond ting, men som en god ting, og vi skal så arbejde på, at de bliver bedre, så personalet, et godt personale, har lyst til at være der og arbejde der, så der ikke sker udskiftning, så vi ikke får en ringe personalsituation på området.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlggaard (UP):

Ja, man får sig jo en på opleveren her, når en konservativ ordfører står og jubler over, at der er blevet flere institutionspladser til børn.

Er fru Henriette Kjær ikke fuldt vidende om, at børn, små børn – vi taler jo om vuggestuealderen – der bliver passet i institutioner, er mange gange mere syge end børn, der bliver passet hjemme eller inde hos naboen i det lille miljø?

Er fru Henriette Kjær ikke opmærksom på, at børn, der bliver passet i institutioner, er udsat for en larm og en støj, som nogle gange er så voldsom, at hvis der var tale om en industriarbejdsplads for store, voksne mænd, blev den lukket af Arbejdstilsynet?

Er det virkelig konservativ politik, at små børn, som ikke kan hverken gå eller tale endnu, skal opholde sig 7-8 timer i en institution hver dag?

(Kort bemærkning).

Anni Svanholt (SF):

Jeg kan jo forstå på de svar, jeg får her, at fru Henriette Kjær og De Konservative sådan set mener, at det dér med ligestilling er udtømt. Og så må jeg jo så konstatere, at man åbenbart er helt parat til at acceptere de skæve forhold, der eksisterer – jeg tænker her på, at kvinder f.eks. har en væsentlig højere arbejdsløshed end mænd. Er det ikke noget, man skal sætte fokus på dér, hvor der er barrierer og skævheder osv.? Skal man ikke gøre noget for, f.eks. at kvinder bliver ligestillet som pensionister rent økonomisk? Det er jo i øjeblikket sådan, at kvinderne mister i livsindkomst på grund af orlovsordninger og deltidsarbejde osv., skal man bare se bort fra det? Jeg må forstå det sådan, at De Konservative er fuldt tilfredse her.

Med hensyn til opstilling og valg til Folketinget er opstillingsformer jo én ting. Noget andet er, at man da kan gøre noget aktivt for at få kvinder – og mænd selvfølgelig – til at deltage i de lokale folkevalgte råd. Der skal jo en rekruttering til også til Folketinget og gerne den vej efter min opfattelse, og der handler det om at give nogle vilkår, sådan at det reelt er muligt at have familie og arbejde og være lokalt folkevalgt. Man kan godt gøre noget mere aktivt for at stimulere, at der kommer en større deltagelse, og jeg skal da kun begræde, at vi i SF's gruppe ikke kan levere en større repræsentation. Sådan er det for tiden, men forhåbentlig bliver det også rettet op.

(Kort bemærkning).

Henriette Kjær (KF):

Til fru Anni Svanholt: Jeg tror, at med hensyn til at få unge kvinder til at være aktive i politik – hvilket jo er et problem, når man har små børn – er problemet jo ikke bare tilrettelæggelsen af arbejdet f.eks. her i Folketinget. Der er det jo i høj grad, at man skal ud og tale med folk, når de har fri. Det har de om aftenen. Det kræver meget af-

tenarbejde, og det kan man ikke rigtig lave om på, for man kan jo ikke give folk fri fra arbejde, fordi de skal høre på politikere.

Så der er altså nogle ting, som man bare ikke kan lave om på, og sådan er det. Så kan vi jo godt snakke om at lave tilrettelæggelsen af arbejdet bedre herinde og i byråd, og hvor man ellers kan tale om det.

Til hr. Frank Dahlgaard: Nu ved jeg ikke, om de støjmålinger, som hr. Frank Dahlgaard referer til, er fra børnehaver eller vuggestuer. Der er i hvert fald mere ro i vuggestuer, end der er i børnehaver. Men i stedet for bare at sætte sig ned med hænderne i skødet kunne man jo gøre noget ved det. Og det er jo det, opgaven går ud på: at sikre sig, at man får nogle bedre daginstitutioner, at der bliver større lokaler, mere kvadratmeterplads og, som jeg siger, et bedre, mere stabilt og veluddannet personale. Jamen så er det dér, man skal sætte ind i stedet for blot at jævne vuggestuerne med jorden, for det løser ikke nogen problemer.

Og jeg bliver nødt til at stille modspørgsmålet: Hvordan vil hr. Frank Dahlgaard så finansiere, at kvinderne skal gå hjemme? Skal familierne selv det?

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (UP):

Jeg er jo næsten i chok. At høre den konservative ordfører her tale, er nøjagtig som at høre en socialdemokrat eller en SF'er. Det er en hyldest til institutionerne, og hvad skal man ellers gøre, bliver der spurgt. Og nok er der sygdom, og nok er der støj, men det må ungerne leve med, for nu skal vi have ligestilling. Det var sådan, det skulde udlægges.

Er det virkelig konservativ politik, at børnene skal være de uskyldige ofre for ligestillingen? Eller er der andre former for ligestilling, hvor det ikke går ud på, at kvinder på alle områder og hele tiden gennem alle faser af deres liv skal lege mænd på mændenes præmisser, men hvor det måske kan ske på andre måder, som er menneskevenlige, og som tager hensyn til små børns trivsel og sætter børnenes tarv og børnenes behov før de voksnes?

(Kort bemærkning).

Henriette Kjær (KF):

Til hr. Frank Dahlgaard: Det er jo næsten provokation for provokationens skyld, sådan bliver jeg nødt til at opfatte hr. Frank Dahlgaard: Bør-

nene som de uskyldige ofre for ligestilling; kvinderne skal lege mænd.

Jeg vil sige til hr. Frank Dahlgaard, at unge mødre godt ved, hvad der er godt for deres børn. De kunne da ikke finde på at mishandle dem. Det bliver man nødt til at tro på. Jeg tror på det personlige ansvar, at det enkelte menneske er i stand til at tage ansvar for sig selv og sin familie. Det er en slem hån, hr. Frank Dahlgaard gør sig skyldig i her imod de unge familier, der sikrer, at deres børn har et godt liv.

Og det er ikke noget med, at de børn er i institution 7-8 timer hver dag. Langt de fleste prøver at tilrettelægge det, således at der er en fridag en gang om ugen, eller at timetallet bliver kortere. Og de, der er der så længe, trives såmænd nok også. Det skal nok gå, vil jeg sige til hr. Frank Dahlgaard, for ellers gjorde forældrene noget ved det.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Fru Anni Svanholt som ordfører.

Anni Svanholt (SF):

Regeringen har fremlagt sin redegørelse om ligestilling. Den hedder: »Ligestilling – en forudsætning for velfærd, bæredygtighed og demokrati«.

I SF er vi enige i den holdning, der kommer til udtryk, når regeringen skriver, at ligestilling er en forudsætning for velfærd, bæredygtighed og demokrati. Derfor mener vi også, at det er et demokratisk problem, at vi stadig er meget langt fra ligestilling i vort samfund.

Mange oplever det i dagligdagen, og enhver kan konstatere det ved at studere statistikken. Vi er altså ikke nået så langt med ligestilling i Danmark, som nogle måske går og tror. Vi kan desværre fortsat konstatere, at selv på samme uddannelsesniveau har kvinder lavere indkomster end mænd, langt højere arbejdsløshed, langt færre ledende stillinger, underrepræsentation i beslutningsprocesserne, en større arbejdsindsats i hjemmene.

Det er kvinderne, der tager orlov og går på deltid for at passe børn og hjem. Og på pensionsområdet er der tydelig forskel mellem mænds og kvinders indkomst, blot for at nævne en række af de områder, hvor virkeligheden ikke lever op til vores intentioner og vores holdninger om det ligestillede samfund.

Derfor havde vi også i SF forventet, at regeringen havde fremlagt en mere ambitiøs perspektiv- og handlingsplan 2001. Men det er nogle

vigtige indsatsområder, der er valgt ud; det er vi helt enige i. Arbejdet med at få ligestilling indarbejdet i al politik, planlægning og forvaltning er også utrolig vigtigt. Det arbejde må dog ikke fjerne fokus fra barriererne for ligestilling, eller helt konkrete initiativer til at fjerne barriererne. Men vi synes, at redegørelsen indeholder lidt mange udvalgsarbejder og konferencer. Vi kunne tænke os mere fremadrettede initiativer på væsentlige områder.

Der vil jeg gerne nævne, at vi stadig væk skal have fokus på kvinders høje arbejdsløshed, vi skal fremme kvinders deltagelse i folkevalgte råd, vi skal sikre, at mænd reelt får mulighed for at passe deres børn, og vi skal have gjort noget for de mange kvinder, som i øjeblikket er på barsel og deltid, der vil blive væsentlig dårligere stillet som pensionister end mænd. Det er bare nogle af de områder, hvor vi også synes det er vigtigt at tage konkrete initiativer.

Statsminister Poul Nyrup Rasmussen sagde på regeringens konference om ligeløn, som blev afholdt på Børsen, at det er kvinderne, der har skabt velfærdssamfundet gennem den meget høje deltagelse på arbejdsmarkedet. Det synspunkt deler vi helt i SF. Vi kan som samfund slet ikke undvære kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet.

I SF mener vi også, at det er en forudsætning for reel ligestilling mellem mænd og kvinder, at der er økonomisk uafhængighed mellem parterne. Derfor skal der også være lige vilkår for begge køn på arbejdsmarkedet. Det er helt urimeligt, at der med en 25 år gammel ligelønslov stadig er ulige løn på arbejdsmarkedet.

Et helt gennemgående kommentar på kvindernes internationale kampdag den 8. marts var da også, at kravet om ligeløn var et af de vigtigste krav i kampen for ligestilling.

Kravet om ligeløn blev også prioriteret højest i den undersøgelse, som Sonar har foretaget for nylig. Det var igen en understregning heraf.

Det er godt, at regeringen har iværksat forskellige initiativer på det område. Vedtagelsen i forbindelse med forespørgslen om ligeløn, som SF tog initiativ til, fik også sat skub i flere initiativer og stillede konkrete krav til revisionen af ligelønsloven, som skal behandles på torsdag.

Men vi skal altså videre, og her må staten gå foran, når det handler om overenskomstforhandlinger. Vi synes, det er stærkt bekymrende, at vi allerede nu kan se, at det nye lønsystem, den såkaldte Ny Løn, er med til at skabe et større løngab.

Vi kan i dag i Politiken konstatere, at FOA's undersøgelse viser, at der for det samme arbejde altså er en stor forskel, en stigende forskel. Det kan vi da ikke acceptere, når vi har et klart mål om en ligeløn for arbejde af samme værdi. Så må der gøres noget. Vi kan ikke acceptere, at der er tilbageskridt.

Nybagte fædres manglende udnyttelse af fædre-, barsel- og børnepasningsorlov er en væsentlig grund til den manglende ligestilling på arbejdsmarkedet. Derfor havde vi også forventet, at regeringen var kommet med et konkret initiativ. Det er helt utilstrækkeligt, når regeringen udelukkende foreslår, at der skal ske holdningsændringer i familierne og på arbejdsmarkedet.

Det er rigtigt, at der er brug for holdningsændringer, men ofte skal holdningerne jo hjælpes godt på vej igennem konkrete ting. SF har fremsat et beslutningsforslag om længere barselorlov, som snart kommer til behandling i Folketinget.

Et andet væsentligt problem, som Kvindeligt Arbejderforbund netop også har rejst, er, at det stort set kun er kvinder, der tager børnepasningsorlov. Lige netop det skæve forhold er meget afgørende for, at der stadig er ulige løn. Hvis ikke vi får gjort noget effektivt ved den situation, fastholdes kvinderne i den onde cirkel med væsentlig lavere løn end mænd.

Vi er helt enige i Kvindeligt Arbejderforbunds holdning, at nu er det mændenes tur til at passe børnene, og hvis det skal lykkes, skal orlovsordningen være mere fleksibel, økonomisk mere attraktiv og deles ligeligt mellem kvinde og mand.

Et vigtigt indsatsområde, som er med i redegørelsen, er vold mod kvinder og handel med kvinder. Det er et område, som vi i SF er meget stærkt optaget af, og vi har også fremsat forslag om en forstærket indsats mod udnyttelse af udenlandske kvinder til prostitution, som er blevet førstebehandlet i Folketinget.

Vi har også ved gentagne lejligheder og forespørgselsdebatter understreget nødvendigheden af, at der bliver gjort en ekstra indsats på området. Regeringen har så nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, som vil komme med en redegørelse. Jeg håber, at den redegørelse også vil betyde, at der kommer nogle konkrete forslag og initiativer. Der er et meget stort behov på det område. Det er helt uacceptabelt, at vi skal være vidne til en så omfattende handel med udenlandske kvinder, der kommer her til Danmark.

Så er der også spørgsmålet om vold mod kvinder, som der er særlig fokus på. Der vil jeg gerne understrege, at det er meget positivt, at arbejdsgruppen, der arbejder med det, overvejer rådgivning og behandling af voldelige mænd. Det er meget væsentligt, at der bliver taget fat dér. Vi ved jo, at der er krisecentre, og krisecentre modtager kvinder og børn, men hvis det er muligt at komme i dialog med mændene på det område, ja, så er det dét, der måske kan forebygge gentagelser af vold. Jeg synes, det vil være meget vigtigt, at det arbejde kommer i gang, og at man får etableret nogle egentlige tilbud på det område.

Lige indflydelse og lige muligheder i alle samfundets funktioner med udgangspunkt i kvinders og mænds ligestilling står der i formålet i den nye ligestillingslov. Det er et godt formål og et vigtigt formål.

Vi håber, at de nye organisatoriske rammer for ligestillingsarbejdet vil give et væsentligt og tiltrængt bidrag til gennemførelse af dette formål. Nu mangler vi bare, at Folketinget også vil opprioritere ligestilling ved at nedsætte et egentligt udvalg, så arbejdet for at fremme ligestilling bliver forpligtende både for mænd og kvinder i Folketinget.

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

Fru Anni Svanholt var inde på, at kvinder er underrepræsenterede i forskellige beslutningsprocesser; det er nok et faktum.

Så vil jeg godt spørge SF's ordfører: Går SF fortsat ind for kønskvotering? Er det ligestilling? Skal man ikke have mulighed for at vælge de bedst egnede – hvis man i øvrigt kan finde ud af, hvem det er, om det så er en mand eller en kvinde? Det er vel den bedst egnede, man i alle situationer bør vælge, hvis der er et frit valg. Er det ikke reel ligestilling?

(Kort bemærkning).

Anni Svanholt (SF):

SF har ikke kønskvotering længere. Det kan jeg bekræfte, men vi har en stærk vilje til hele tiden at sætte fokus på, at vi er opmærksomme på, at vi så vidt muligt får en ligelig repræsentation. Vi synes, det er utrolig vigtigt, at der i den nye ligestillingslov er strammet væsentligt op i forhold til udpegning af kvinder og mænd til nævn, udvalg og kommissioner, for der var jo et utroligt misforhold. Selvfølgelig er der egnede kandidater. Man skal naturligvis indstille egnede kandi-

dater af begge køn, og så finder der en udvælgelse sted.

Tredje næstformand (Margrete Auken):
Og så er det hr. Egil Møller som ordfører.

Egil Møller (DF):

I Dansk Folkeparti går vi ind for ligestilling mellem kønnene. Det er måske også derfor, jeg er udpeget som ordfører i dag. Jeg har nemlig bemærket, at de øvrige partier alle har stillet med en kvindelig ordfører, og for at ingen skal misforstå det, føler jeg mig altså virkelig godt tilpas i det selskab, men indholdet af min tale er jeg ikke helt sikker på ville have været det samme, hvis den skulle have været holdt af en af kvindelige medlemmer af Dansk Folkepartis folketingsgruppe.

Overskriften for denne debat er ligestilling. Og dette ord ligestilling har i nyere tid ændret betydning, eller man kan sige, at det har udvidet sig til at betyde andet end beskrevet i Hirschsprungs leksikon fra 1967, idet udtrykket ligestilling alene her betyder: Et om en akse drejeligt legeme, hvis tyngdepunkt ligger lodret over akse.

Som det fremgår af indholdet af ministerens redegørelse til Folketinget den 2. marts i år, har ordet ligestilling her en ganske anden betydning, og jeg skal herefter alene forholde mig til ordet ligestilling i den betydning.

I dagens Danmark er de fleste danskere af begge køn vel enige om, at kønnene skal behandles ens i sammenlignelige situationer. Men ikke mange generationer tilbage i tiden var det ofte mændene, der alene var lovgivere. Mændene bestemte dagsordenen uden for såvel som inden for hjemmets fire vægge, og jeg tror egentlig, at der blandt mange af mine kønsfæller stadig findes individer, der ønsker denne situation tilbage til virkeligheden.

Selv om det siges, at alle mennesker fødes lige, må vi erkende, at allerede fra livets start er menneskene forskellige, idet gener og evner er forskellige fra individ til individ. Uanset disse kendsgerninger må det være i tidsånden, at lovgiverne – såvel som organisationerne og andre – behandler kønnene ens i sammenlignelige situationer.

Jeg må indrømme med hensyn til de senere års store indslusning af flygtninge og indvandrere fra muslimske nationer, at ligestilling mellem kønnene ikke er normen i de lande, de har forladt. De fleste partier her i Folketinget har

ofte fremført det synspunkt, at disse for os fremmede kulturer er berigende for det danske samfund. Jeg går ud fra, at de samme partier tager afstand fra disse gammeldags mandschauvinistiske holdninger på samme måde, som vi gør det i Dansk Folkeparti.

Når vi taler om ligestilling mellem kønnene, tænker mange vel på, at det er kvinden, der skal opnå samme niveau som manden, idet det forudsættes, at hun ofte forfordes i hjemmet, på arbejdspladsen, i organisationer og i mange andre situationer.

Dansk Folkeparti ønsker ligestilling mellem kønnene ud fra et ønske om, at denne situation opnås ved frivillige gensidige ønsker hos netop begge køn.

Må jeg afslutningsvis citere fra en artikel i månedsbladet *Illustreret Videnskabs* martsudgave i år med følgende overskrift »Smukke mennesker tjener mest«:

»Ifølge et britisk forskerhold kan det bedre betale sig at være høj og smuk end lille og grim. Holdet har sammenlignet forholdet mellem højde, skønhed og løn mellem 11.000 mænd og kvinder. Høje og tiltalende mænd fik i snit 10 pct. mere i løn end de små og utiltalende. Næsten det samme gjaldt blandt kvinder, hvor tiltalende, høje og slanke kvinder i f.eks. sekretærerjob fik 15 pct. mere i løn. Forskellen skyldes fordomme hos arbejdsgiverne.«

Da vi på mange måder ligner briterne, må det antages, at en lignende undersøgelse i Danmark nok ville få det samme resultat.

Der kan siges mange kønne ord om ligestilling, men dette eksempel fra England, som beskriver virkelighedens verden, viser jo, hvor svært det er at opnå reel ligestilling i alle livets forhold.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg vil gerne takke ministeren for redegørelsen, som jo er det første svendestykke, og jeg vil sige til lykke med det og også med de allerede igangsatte initiativer.

På baggrund af den debat, der har været, vil jeg også sige generelt for CD's vedkommende, at man måske er nået meget langt med ligestillingen, men vi har jo kun nået den øverste halvdel af kvinderne. De kvinder, der er underprivilegerede i det danske samfund, har bestemt ikke fået det samme løft som de kvinder, der er bedre stillet både ressourcemæssigt, økonomisk og også med hensyn til, hvilket miljø de kommer fra og er vokset op i.

Jeg tager udgangspunkt i nogle få problemstillinger, og i det første, hvor jeg taler om, hvordan man får karriere og familieliv til at hænge sammen, har jeg taget udgangspunkt i Sonarundersøgelsen, hvor Jyllands-Posten den 14. april havde en offentliggørelse af, hvad det så egentlig er, kvinderne helst selv vil. Det viser sig jo, som jeg har nævnt før i dag, at man gerne vil have sin løn i orden. Man vil gerne have en bedre løn, og man vil også gerne have ligeløn, men samtidig vil man også gerne have mulighed for nedsat arbejdstid.

Nedsat arbejdstid i sig selv indebærer jo en fælde for mange kvinder, og derfor tror jeg, at især de yngre kvinder har problemer med at benytte sig af det. For det kan være karrieren, det går ud over. Man mister jo terræn på sin arbejdsplads og får ringere karrieremuligheder, og der er også spørgsmålet om, at man til sidst får en ringere pension.

Derfor er CD meget tiltalt af tanken om at lave en livslang løn med en større fleksibilitet i, så man får mulighed for at kompensere. Det væsentlige ved den compensation er vel her egentlig også pensionsdelen, hvor vi i dag ved, at kvinder får en ringere pension, og det er i de forhold, hvor man har valgt at tage en arbejdstid, der var nedsat, så længe børnene var små. Det er det, kvinderne reelt ønsker at gøre.

Så er der spørgsmålet om barsel- og børneorlov, som jo underligt nok ikke er prioriteret så højt, og der har vi den barselorlov, der er i dag, og den diskussion, der er om det par uger, som mændene kan tage. Der vil jeg da mene, at det var en god idé at gøre det samme, som man har gjort i nogle af vores broderlande, som vi sammenligner os med, nemlig at hvis ikke mændene tager deres orlov, så falder den bort.

Det siger jeg, fordi jeg har en forventning om, at det er i familien, at det største pres kan komme på mændene. Derfor tror jeg, at det var en god løsning at gøre det på den måde.

Det viser sig jo også, at børneorlov som sådan er ved at blive nedprioriteret, og det kunne jo godt være, fordi den samme fælde, som jeg lige har nævnt, også ligger der. Det er jo lang tid at være væk fra arbejdspladsen.

Midt i alt det her ligger så den egentlige fordeling af det arbejde, der er i familien, og der kan man spørge: Hvorfor ændrer kønsrollemønstre sig dog så uendelig langsomt? Hvorfor er det stadig væk sådan, at kvinden, som har fået udearbejde, sandelig i de fleste tilfælde har det samme hjemmearbejde, som hun har haft hidtil.

Utrolig mange forhold går i stykker, fordi man ikke kan finde ud af at fordele det her arbejde imellem sig.

Kvinden vil ikke have et barn mere. Hun vil have en voksen mand, som kan tage fra, og som kan hjælpe på lige fod. Der er uendelig mange, der går deres vej af samme grund, for det orker de ganske enkelt ikke.

Det kan man sådan set ikke lovgivningsmæssigt gøre så forfærdelig meget ved. Den kamp skal kæmpes derhjemme i de enkelte hjem og i den opdragelse, som vi giver vores børn. Det er i hvert fald meget væsentligt. Men det, der mangler, er en større fleksibilitet i det hele taget til at indrette sig, som man vil, både med orlov og med den livslange løn.

Endelig er der jo også det at sige til det, at det med karrieren jo kan skyldes, at det stadig væk koster arbejdsgiveren penge at sende en kvinde på barsel, og når kvinder først får børn omkring de 35-37 år, falder det mange gange sammen med det tidspunkt på karrieren, hvor arbejdsgivere helst ikke vil undvære deres arbejdskraft.

Så jeg vil meget gerne være med til på CD's vegne at se på nogle forslag, som kunne gøre, at i hvert fald den barriere blev fjernet.

Men med hensyn til kønsrollemønstre, og hvis opgave det er, og hvem den største byrde ligger på, kan jeg ikke lade være med at nævne Thit Jensen. Det er jo ikke så længe siden, hun har haft en stor, rund fødselsdag, og hun erkendte jo selv, at man måtte vælge mellem roser eller laurbær. Hun mente ikke, der var plads til begge dele.

Og der kan man se, at hvis kvinder vælger nedsat arbejdstid, så de opprioriterer børnene, så er det et valg, de må træffe, og så må vi andre lovgivningsmæssigt, så godt vi kan, fjerne de barrierer, der er, så det også kan lade sig gøre at nedsætte sin arbejdstid og være mere for børnene, mens de er små. For det er svært at få enderne til at nå sammen. Det er også det, den undersøgelse viser.

Så vil jeg gerne sige lidt om vold mod kvinder. Mette Groes har netop udgivet en bog om hustruvold set fra socialrådgiverens synspunkt og om den måde, de tilrettelægger deres sagsbehandling på. Af den fremgår det da også ganske klart, at vold stadig væk er et stort problem. Der er 4.500 kvinder, der blev spurgt. 4.500 kvinder og 150 mænd har været udsat for vold. Man spørger så tit: Jamen altså hvorfor nævner I ikke mændene? Det gør jeg så her, så har jeg da taget dem med. Så problemet set fra mændenes syns-

punkt er da stort nok for dem, der står i det, men samfundsmæssigt synes jeg, det er mindre.

Det er jo en vold, som udspilles mellem ægtefæller, kærester og samleverer, og der vil jeg gerne have, at man intensiverer den mulighed, politiet har for selv at tage sager op, uden at de er anmeldt. Jeg mener slet ikke, at vold er den enkelte kvindes problem. Det er reelt set et samfundsanliggende. Og når nu det er sådan, hvorfor er krisecentre så ikke et samfundsanliggende? Hvorfor er krisecentre noget, som kommer den enkelte kommune ved?

Det synes jeg er urimeligt. Der er også kommuner, der slet ikke vil have dem, fordi de er bange for, at kvinderne slår sig ned i deres kommune. Det har man da set i tyndt befolkede områder, hvor man siger: Nej, så slår de sig bare ned i kommunen, og bagefter kommer det til at koste os penge.

Jeg er særlig interesseret i de børn, der kommer med på de her krisecentre, og jeg er dybt interesseret i, at de børn ikke gentager deres forældres mønster. Og hvem tager sig af børnene på krisecentrene? Der er jo ansat nogle pædagoger for KRIB-puljemidler. Den pulje tørrer ud nu, og spørgsmålet er så: Vil de her krisecentre fastansætte de mennesker, der tog sig af børnene? Det er jeg ikke så sikker på.

Samtidig har vi lukket familiebehandlingsinstitutionerne. Det var de steder, hvor kvinderne kunne puste lidt ud, komme til sig selv igen sammen med deres børn og få noget støtte. Jeg tror, der er tre tilbage, og tre rækker altså ikke. Det er slet ikke omfattende nok. Så der mangler forskning på området også omkring børn på krisecentre. Jeg er utrolig interesseret i at se, hvad der sker med dem senere, og så mangler der som sagt institutioner, som de mennesker, der beskæftiger sig med børnene, også kan henvise til. Jeg vil såmænd nødigt, at børnene gentager de mønstre, deres forældre har. De børn flytter i øvrigt også utrolig meget rundt, og det i sig selv er jo et problem.

Jeg vil bruge den sidste tid, ikke jeg har, men jeg har heroppe, til at sige noget om etniske kvinder på krisecentre. Jeg synes, det er et reelt problem, og hvis ikke man fra regeringens side har tænkt sig at lave andet end en dialog om det, så er det ikke nok, for det kan ikke nytte noget, at man gemmer den undertrykkelse, de kvinder er udsat for, bag et »jamen sådan er det jo kulturelt, og i deres kultur er det sådan«. Det mener jeg er hensynsbetændelse. Vi kommer til at tage meget mere reelt fat på det, for ellers får vi al-

drig nogen sinde brudt det, og hvis man har fulgt den serie, der har været i Berlingske Tiden om tvangsægteskaber, kan man se, hvor problematisk det er for det enkelte menneske.

Nogle bliver udsat for grove overgreb, nogle er blevet slået ihjel, andre har valgt at tage deres eget liv. Det kan vi ikke sætte os ned og vente på at tiden nok ordner. Hvor mange år har det ikke taget for os at få lov at tilrettelægge vores egen tilværelse? Så kvinder, der er heroppe, og særlig etniske kvinder, som nu udgør 50 pct. på krisecentrene, var måske nogle af de underprivilegerede, og jeg begyndte med at sige, at det nu må være deres tur til at få en lige behandling. Det samme gælder handel med kvinder. Der vil jeg da gerne støtte op om de initiativer, der er taget.

Så vil jeg til sidst komme med et lille hjertesuk, når det drejer sig om den måde, kvinder bliver behandlet på i medierne, særlig når det drejer sig om kvinder, der har været udsat for handel og har været ude i prostitution. Så står der jo meget ofte »thailuder slået ned på massageklinik« eller sådan noget. Man omtaler dem aldrig pænt. Man siger heller ikke »prostituert«.

Det samme nedladende går igen i de vittigheder, vi fortæller hinanden om kvinder af andre folkeslag. Det kan være den opdragelse, vi giver vores børn, som har et dårligt syn på kvinder i det hele taget, og så er der pornografien, som ligger i børnehøjde. Vi giver altså os selv gennem medierne et dårligt billede af kvinderne.

Men det, der ligger os mest på sinde nu, er vold og handel med kvinder samt de kvinder, der er underprivilegeret, når det drejer sig om ligestilling.

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

CD's ordfører var inde på, at etniske kvinder på krisecentrene udgjorde ca. 50 pct. af det samlede antal, og det bør regeringen gøre noget ved, blev der sagt. Jamen jeg efterlyser egentlig også, hvad CD vil gøre ved problemet. For jeg vil påstå, at CD er med til at skabe de mange problemer, der er, ved at man er med til at lade det være nemt at komme her til landet som flygtning eller indvandrer fra muslimske lande. Og så længe den indvandring ikke tager af i styrke, må vi forvente, at der fortsat er mangel på pladser i krisecentrene til etniske kvinder.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg tror ikke, det er en god debat at være hinandens forudsætninger, så vi kunne have en lang debat, hvor CD ønskede at lukke alle mennesker ind i landet, og Dansk Folkeparti så satte en grænse for det. Det er ikke det udgangspunkt, jeg vil tage.

Jeg vil sige, at det, vi har gjort fra CD's side, er at sørge for i finanslovforhandlingerne, at der har været penge til bl.a. at betragte tvangsægteskaberne som et socialt problem, hvad de jo reelt også er. Mange af de problemer er sociale problemer, og dem løser man ikke ved at sortere folk efter religion ved landegrænsen. Dem løser vi her i landet med de initiativer, som er sat i gang, og med det, som CD også har gjort på finansloven. CD har nemlig sørget for, at der er penge til at løse dem.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil bare høre, om CD's ordfører ikke kan bekræfte, at en af de eneste undersøgelser, der er lavet om brugerne af krisecentrene, viser, at en meget stor del af de udenlandske kvinder, der var på krisecentrene, var kvinder, der var gift med danske mænd. De var flygtet fra danske mænd, der havde hentet dem et eller andet sted ude i verden, og når de så kom hjem, fik de en på hovedet.

Det er et meget alvorligt problem, vi må gøre noget ved, altså de der danske mænd, der tager ud og henter kvinder i udlandet og tæver dem, når de kommer hjem, så de må ind på krisecentrene. Vil CD's ordfører ikke bekræfte, at det er et meget alvorligt kvindepolitisk problem, de danske mænd dér præsterer, og at det må vi virkelig gøre noget ved?

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

Jeg efterlyste, hvad CD ville gøre ved problemet, og jeg fik det svar fra fru Yvonne Herløv Andersen, at løsningen jo bare er, at man får flere penge til krisecentre. Man bygger nogle flere, man skaffer flere midler. Der må jeg tilstå, at vi i Dansk Folkeparti har en anden prioritering af de midler, der er til rådighed i samfundet, nemlig at de primært skal komme de mennesker til gode, som er opvokset her i landet, som har betalt skat, og som måske nu befinder sig på en venteliste. Vi ønsker faktisk, at de skal frem og blive behandlet, men man kan jo bare ikke bruge pen-

gene mere end én gang. Og det er den prioritering, som måske bl.a. er forskellen på CD og Dansk Folkeparti i holdningen til, at vi skal begrænse denne indstrømning af flygtninge fra netop den muslimske verden.

Så hvis dét er svaret fra CD, må jeg også konstatere – og formentlig vil CD bekræfte det – at så får vi ikke løst problemet, uden at man fortsat skal afsætte flere og flere midler til at løse et problem, som næsten er uløseligt.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jo, det er da rigtigt, at hvis man kigger på statistikken over, hvilke kvinder der er på krisecentre, så er en meget stor gruppe de udenlandske kvinder – og den er større end muslimske kvinder – der er blevet gift med danske mænd. Og når de så kommer herop og finder ud af, hvordan det her samfund er skruet sammen, så er der mange af dem, der går deres vej, når de ser, hvilke rettigheder de har. Derudover kan det være, at der har været uoverensstemmelser, fordi det, man har været optaget af, da man kom til landet, jo ikke viser sig at holde. Det er i høj grad kvinder, som kommer herop fra Thailand, men også i lige så høj grad fra de tidligere Østlande.

Men så vil jeg sige igen, at jeg altså ikke vil stå nede ved grænsen og sortere folk efter religion, aldrig nogen sinde. Derimod er jeg glad for, at deres børn nu er kommet så langt, at de vil tage de uddannelser, som danskerne ikke gider tage, f.eks. som social- og sundhedsassistenter. Vi får i høj grad brug for dem i de kommende år, da vi ikke blandt danskere kan rekruttere det antal, som vi har brug for. Så alle de der job, som kvinder går ud og tager, og som er omsorgsjob, varetager de i de kommende år. Jeg kan love hr. Egil Møller for, at sådan vil det være, og det har vi da brug for. Der er så problemer rent kulturelt, men der sagde jeg jo netop, at det skal vi ikke have nogen berøringsangst over for.

Vi skal lave flere projekter bl.a. som dem med broen. Det, CD i øvrigt foreslog, var, at den lovgivning, der er lavet om truede børn og unge, og som jo rækker op til de 23 år, også skulle kunne omfatte de kvinder, som skulle giftes bort til f.eks. deres fætter, og som bestemt ikke havde lyst til det. Så ja: Vi erkender da problemet, men vi vil ikke sortere folk efter kulturel baggrund eller religion. Det vil man aldrig få os til.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Egil Møller for tredje gang.

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

CD's ordfører siger, at man ikke vil sortere mennesker efter religion. Det har jeg overhovedet ikke sagt noget om at man skal gøre. Jeg hævder blot, at det er en kendsgerning, at mennesker, som har Koranen som deres livsgrundlag, har en anden opfattelse af livet og den måde, man behandler hinanden på kønsmæssigt. Og vil CD's ordfører ikke anerkende, at hvis man er overbevist muslim og tror på, hvad der står i Koranen, så lægges der jo op til en forskelsbehandling af kønnene. Det må da være et problem, når der kommer flere og flere af den type ind i landet, der har den religion.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Nu er vi jo lige ved at blive hinandens forudsætninger. Det er jo ellers ikke så heldigt.

Jeg vil bare først sige, at jeg ikke lægger mig så fast på religion, som hr. Egil Møller siger, og det med bagefter at stå og vifte med Koranen kan jeg ikke få til at passe sammen.

Jeg vil blive ved med at fastholde, at den største opgave, vi kunne have ligestillingsmæssigt, var at gøre en indsats over for de her kvinder, specielt andengenerationskvinderne, som gerne vil det, som er vokset op i det danske samfund; de vil gerne have en uddannelse, få foden ind på arbejdsmarkedet og være muslimer i en dansk kultur. Det kan sagtens lade sig gøre. Det er dem, vores indsats egentlig burde samle sig om.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Anders Samuelsen som ordfører.

Anders Samuelsen (RV):

Der kan lægges mange vinkler på en debat som den, vi har i dag. Jeg vil lægge min primære vinkel på forholdet mellem ligestilling og arbejdsmarkedet. Det vil jeg gøre bl.a. med udgangspunkt i, at Finansministeriet engang udgav et skrift, som man kaldte for »Udfordringer for velfærdssamfundet«. Heri blev en del af regeringens politik, nemlig ligestillingspolitikken omtalt på følgende måde som et punkt to i en længere opremsning:

For det andet har vi valgt, at der skal være ligestilling mellem mænd og kvinder. Gennem etablering af pasningsordninger af høj kvalitet har kvinderne fået mulighed for at deltage på arbejdsmarkedet på lige fod med mændene.

Her er, som det ses, vægten i ligestillingssagen helt åbenlyst lagt på adgangen til arbejdsmarkedet. Det er ikke af hensyn til børnene, at der skal skaffes daginstitutionsplasser, det er af hensyn til ligestillingen.

Risikoen er selvfølgelig, at vores konstante og meget berettigede fokus på netop den lige adgang til arbejdsmarkedet hele vejen op til de ypperste lederstillinger placerer familielivet og ikke mindst børnene i en klemme eller i et billede, hvor de mest af alt opfattes som en forhindring. En forhindring, som vi så kan komme om ved gennem etablering af flere daginstitutioner.

Stillet op på denne måde bliver det tydeligt, at der ikke er nogen entydig sandhed, der kan dække alle, for så vidt angår, hvad der er den rigtige måde at gøre tingene på – eller sat lidt mere på spidsen: Hvor stor interesse og vægt man lægger på ligestilling defineret som adgang til arbejdsmarkedet.

Ligestilling kommer til at betyde noget meget forskelligt alt afhængig af, hvor man befinder sig, det være sig i landet, socialt, karrieremæssigt og familiemæssigt.

Et andet sted, hvor regeringens ligestillingspolitik også fremgår, er i vores erhvervsstrategi, hvori følgende ordlyd kan findes – en ordlyd, der tager udgangspunkt i, at der er brug for alles ressourcer: ... både fordi et sådant samfund udnytter alle borgernes ressourcer, ikke kun elitens, og fordi virksomhederne i global konkurrence vil placere sig i lande og regioner, der giver de bedste rammebetingelser. Det omfatter ikke kun hård økonomi, men også værdier, det gælder f.eks. forhold som lige muligheder for uddannelse, ligestilling mellem mænd og kvinder, for social tryghed, lav kriminalitet, menneskerettigheder, bæredygtigt miljø og samfundets evne til at løse konflikter. Samfund, der lægger særlig vægt på sådanne værdier, vil have de bedste muligheder for at tiltrække og fastholde videnskabsøkonomiens vigtigste ressource: dygtige og kreative mennesker.

I erhvervsstrategien her er vinklen en lidt anden. Ja, man kan vel sige, at regeringen her taler med samme tunge som socialliberalismens fader, John Stuart Mill, engang for mange år siden gjorde det. Han påpegede, at kvinder vel med al rimelighed kunne forventes at have nogenlunde lige så stort et udviklingspotentiale som mænd, og alene af den grund var det en tåbelig tanke og idé at holde dem ude af arbejdsmarkedet og ude af demokratiet. Samfundet fratog jo derved selv en mulighed for at fordoble de menne-

skelige ressourcer og ideer og dermed, om ikke andet, den materielle velfærdsudvikling, der kunne ligge deri.

I dag er der mangel på menneskelige ressourcer. Der er brug for og bliver i stigende grad brug for alle hænder. Men igen: Det primære udgangspunkt er et fokus på, hvordan den materielle velfærd kan videreudvikles.

En debat som den, vi har i dag, er en oplagt mulighed for også at kigge tilbage, til eftertænk-somhed og til at se, om vi kan lære noget af fortidens sejre og fortidens fejltrin. Sat på spidsen: Fortiden viser os, at uden kamp, ingen resultater. Det gælder helt tilbage fra kampen for kvinders valgret og videre op gennem tiden til rødstrømpernes og ungdommens oprør og krav om ligestilling.

Men fortiden viser os også tydeligt medaljens bagside, nemlig at en stor del af kvinderne, nemlig de dårligst stillede, dem med de laveste uddannelser, og dem, der ikke havde eller har mange muligheder for at vælge reelt, men blot måtte æde udviklingen og de stadig stigende krav til familiens økonomi, måske først og fremmest vandt retten til dobbeltarbejde, retten til at blive nedslidt både i hjemmet og på arbejdspladsen. Disse kvinder betalte og betaler vel stadig en meget høj pris for det, vi konstant skal kæmpe for ikke kun bliver elitens sejr.

Jens Kistrup skrev i 1970 midt under studentoprøret en tankevækkende klumme, som jeg for nylig havde fornøjelsen af for første gang at stifte bekendtskab med. Kistrups pointe er i korte træk, at i kampen for det udvidede demokrati på uddannelsesinstitutionerne overså ungdomsoprørerne, at der lå en meget stor risiko for, at det alligevel blot ville blive og være en elite, der ville høste fordelene, nemlig den elite, der havde og har kræfterne til at dygtiggøre sig midt i oprørets debatter og diskussioner. Kistrup slutter af med retorisk at konstatere, at fremtiden vil komme til at tilhøre de artige, dem, der formår at dygtiggøre sig på trods af, at fagligheden bliver pilleret ud af studierne. De stærke behøver ikke fagligheden. De skal nok sørge for selv at skaffe sig den.

Det var skrevet tilbage i 1970.

Kan der så drages en parallel til ligestillingspolitikken? Ja, måske i den forstand, at der også her vil være en elite, der nok skal klare sig, og som, når alt kommer til alt, under alle omstændigheder ville klare sig, ikke i kraft af deres køn og ganske vist ikke længere i kraft af nogle be-

stemte sociale tilhørsforhold, men i kraft af deres kvalifikationer og deres artighed.

Imens risikerer vi, at resten fortsat vil sidde tilbage med sorteper, og de har så tabt dobbelt. De har vundet retten til dobbelt nedslidning i en sejr, der skulle til, for at eliten kunne sejre. Men hvem spurgte, om de, der vandt denne ret til dobbeltarbejde, var interesserede, og hvem kæmper deres sag? Det skal vi jo bl.a. gøre herindefra. Dét er i bund og grund, hvad en sådan debat som denne her i dag skal fokusere på.

Derfor må jeg vende tilbage til udgangspunktet. Det gælder her om at finde en balance, der passer den enkelte og den enkeltes familie i forholdet mellem arbejdsmarkedet og familien. Der findes ingen entydige svar. Der findes holdningskampe overalt, hvor vi bevæger os: på uddannelsesinstitutionerne, på højskolerne, på arbejdspladserne og vel først og fremmest i familierne.

Hvad kan vi så gøre lovgivningsmæssigt? Vi kan sætte nogle rammer op, som tager dette fokus alvorligt, og det er en balancegang for mand og for kvinde. En balancegang, som vil ændre sig over tid og over liv. Fleksibilitet må være nøgleordet. Både-og eller måske mere præcist delvist-delvist i stedet for enten-eller, både for mand og for kvinde.

De steder i lovgivningen, hvor vi kan gøre rammerne bedre for at kunne kombinere, skal vi gøre det, så ligestillingen ikke kun bliver et spørgsmål om pasningsmuligheder og udnyttelse af ressourcer, men et spørgsmål om at kunne vælge den form for ligestilling, der giver den balance, man ønsker, så ligestilling ikke kun bliver et spørgsmål om bedre vilkår for eliten, men en mulighed og en virkelighed for alle.

Søren Søndergaard (EL):

Den ligestillingspolitiske målsætning i ministerens redegørelse klinger jo både smukt og rigtigt. Citatet »Ligestilling er en forudsætning for at bevare og udvikle det danske velfærdssamfund og demokrati« er jo utvivlsomt en korrekt målsætning.

Ligestilling mellem kønnene i betydningen lige værd og lige muligheder er også det grundlag, som Enhedslisten ser som en forudsætning for, at samfundet skal kunne udvikle sig i en retning, hvor solidaritet, tryghed og lighed bliver sat i centrum.

Med dette sagt kan det så samtidig konstateres, at de fremskridt, som vi i Danmark opnåede gennem de kvindepolitiske bevægelser og kvin-

depolitiske kampe i 1970'erne, nu trænger til en ordentlig opfølgning.

Der blev vundet vigtige sejre som f.eks. udbygningen af børnepasningsordningerne, der gjorde det muligt for kvinder at uddanne sig i større omfang, deltage på arbejdsmarkedet og opnå økonomisk uafhængighed, og f.eks. den fri abort gav kvinderne muligheden eller retten til at bestemme over deres egen krop. Men at ændre på de politiske og sociale magtstrukturer, hvoraf det generelle kvindesyn udspringer, har jo vist sig at være en meget længere og meget sejere kamp, og i de tendenser, som har præget det sidste årtis samfundsudvikling, har manglerne i reel ligestilling på mange måder levet en skyggetilværelse i såvel offentlighed som i politik.

Som det også bemærkes i redegørelsens indledning: Hvordan skal man diskutere en problemstilling, som mange tror for længst er løst?

Vi er bestemt ikke i en situation i dag, hvor vi kan påstå, at kvinder er fuldt ligeberettigede i det danske samfund. Diskriminationen er fortsat på en række områder. Hvad angår ligeløn, som jo formelt blev vedtaget for snart 25 år tilbage, er det en sørgelig sandhed, at svælg mellem kvinders og mænds løn er blevet stadig større. Jeg skal ikke gentage den triste statistik, der nævnes i redegørelsen, men det er jo klart, at den ulige løn har sociale og økonomiske konsekvenser for de vilkår, som folk lever under.

Men Enhedslisten tror ikke, at den væsentligste årsag til uligelønnen er »manglende viden og forældede traditioner hos alle involverede«, som det nævnes i redegørelsen, men snarere den udvikling, som gør, at markedskræfterne får større og større spillerum. Det kan ikke være ukendt for nogen, at den nyliberalistiske politik, som Danmark er slået ind på bl.a. via medlemskabet af EU og den økonomiske tilpasning til ØMU'en, har betydet en tiltagende underminering af velfærdssamfundet med offentlige nedskæringer og privatiseringer i sektorer, hvor specielt kvinder udgør arbejdskraften.

Angrebene på den offentlige sektor rammer kvinder tredobbelt: De er ansat i den, de er brugere af den, og ydermere er det kvinderne, der tager over, når velfærdsgoder som børnepasning og ældreomsorg forringes. Og i de nye lønsystemer med individuel løndannelse er det oftest kvinderne, som trækker det korteste strå.

Kort sagt er der en undervurdering af værdien af og arbejdsforholdene på langt de fleste af de områder, der typisk bestrides af kvinder. Her er der ikke bare tale om et behov for holdnings-

ændringer, men om en bevidst indsats ikke mindst fra politisk hold om at f.eks. omsorgssek­toren er lige så nødvendig for samfundets kredsløb som andre sektorer. Det er klart, at en sådan bevidst indsats selvfølgelig også kan fremmes af en aktivitet og en kamp for de folk, der arbejder inden for de områder.

I redegørelsen fremhæves betydningen for vort samfund af at fastholde så mange arbejds­stager som muligt på arbejdsmarkedet set i lyset af den økonomiske vækstfilosofi, som de mar­kedsøkonomiske kræfter er baseret på, og kvin­derne er en umistelig del af arbejdsstyrken. Samtidig er de også den del af menneskeheden, der primært står for reproduktion af arbejds­styrken på længere sigt.

Ligestillingens vanskeligste balancekunst er derfor at finde en måde, hvorpå omsorgen for den kommende generation og herunder familie­livet kan kombineres med arbejdslivet, ideelt set uden at kvinder taber arbejdsmæssigt terræn, og uden at det betyder et økonomisk tab i de perio­der, hvor de fleste kvinder vil opleve, at de må stå for reproduktionen.

Redegørelsen gør derfor også en del ud af, at der skal findes måder, hvorpå de øgede krav i arbejdslivet skal kunne kombineres med et fami­lieliv, bl.a. ved hjælp af orlovsordningerne, der gerne skulle have en mere ligelig kønsfordeling blandt brugerne. Men for nylig synes jeg, at der fra ligestillingsministerens side lød en advarsel til kvinderne mod at bruge børnepasningsorloven med argumentet om, at kvindernes brug af denne bl.a. var årsag til ulighederne på arbejds­markedet.

Enhedslisten har gang på gang påpeget, at der er brug for forbedringer af børnepasningsorloven for at give familierne det reelle valg. Vi finder, det er skandaløst, at orlovsydelsen kun udgør 60 pct. af de maksimale dagpenge. Den skal som minimum op på fulde dagpenge, og de faglige organisationer og klubber må gennem overenskomsterne kæmpe for, at arbejdsgiverne supplerer op til fuld løn.

Så vil der i det mindste være de økonomiske forudsætninger for, at flere mænd vil benytte sig af ordningen. For en afskaffelse af børnepas­ningsorloven, eller en de facto-afskaffelse ved at den bliver brugt mindre, vil ikke føre til mere ligestilling, tværtimod. Tusinder af familier står med et pasningsproblem, når barselsorloven er færdig. Der er 7.000 børn på venteliste til institu­tion, og sandsynligheden er overmåde stor for, at det er kvinderne, der siger deres ringere betal-

te job op for at løse pasningsproblemet. Så har ligestillingen og de lige muligheder på arbejds­markedet kontra familien taget ét skridt frem, men to store skridt tilbage.

Et af de områder, hvor vi finder, at den frem­lagte redegørelse er meget svag, er, når det gæl­der de etniske minoriteter. Kvinderne blandt et­niske minoriteter er jo ofte udsat for en dobbelt diskrimination, dels som kvinder og dels som tilhørende et etnisk mindretal. Samtidig må mange kvinder fra de etniske minoriteter kæmpe med reaktionære familietraditioner, som ikke skyldes en bestemt kultur, men et bestemt trin i den udvikling, man har gennemgået.

Interessant nok har mange af de samme træk også eksisteret i den danske kultur, hvis man bare går relativt få år tilbage. Derfor er det også helt afgørende i en situation, hvor der er etniske mindretalsgrupper i landet, at vi støtter det op­rør blandt etniske kvinder, som vil gøre op med de reaktionære familietraditioner. Det kan der være mange konkrete udtryk for, bl.a. at sikre støtten til de krisecentre, som eksisterer, og sik­re, at der i kommunerne er de fornødne ressour­cer til at støtte f.eks. de etniske minoriteters unge piger, som ønsker at gøre op med de rea­ktionære familietraditioner, de kommer fra.

Netop dette er noget, som vil være meget mere værd end gennem lovgivning at forsøge at diktere, hvem der må gifte sig med hvem og samtidig have lov til at bo i Danmark. Det er jo et forsøg, som regeringen har kastet sig ud i, men som efter vores opfattelse allerede på nu­værende tidspunkt har vist sig ikke at have no­gen virkning. Derfor er det ærgerligt, at netop den mulighed for at give en konkret håndsræk­ning til de kvinder blandt etniske minoriteter, som ønsker at bekæmpe de reaktionære traditio­ner, ikke er mere tydeligt med i denne redegørelse fra ligestillingsministeren.

Men ellers er der mange gode elementer i de initiativer for år 2001, som redegørelsen frem­lægger, og alle de elementer, som er i overens­stemmelse med de grundsynspunkter, jeg bl.a. her har givet udtryk for, vil Enhedslisten natu­rligvis støtte.

Tove Videbæk (KRF):

Ligestilling drejer sig jo om, at mænd og kvinder skal have lige behandling, lige muligheder og lige rettigheder til at udvikle deres evner, både i hjem og på arbejde. Vi er ikke ens og skal be­stemt heller ikke være det, og det er heller ikke det, der arbejdes hen imod. Men vi er ligeværdi-

ge og skal have lige muligheder og lige rettigheder.

I arbejdet for ligestilling er det grundlæggende vigtigt at erkende, at mænd og kvinder er forskellige og alligevel lige meget værd. Vi skal i ligestillingens navn ikke arbejde for at presse mænd og kvinder ind i de samme rammer eller former, men et offensivt arbejde for at fremme ligestilling ligger i helt naturlig forlængelse af nogle af Kristeligt Folkepartis politiske mærkesager, nemlig først og fremmest familiens frie mulighed for at få mere tid til hinanden. Dette punkt er der også lagt vægt på i den udmærkede redegørelse i afsnittet »Bedre sammenhæng mellem arbejde og familieliv«.

Ministeren nævner i redegørelsen forskellige orlovsordninger. Ja, der findes stadig orlovsordninger, der giver begge forældre mulighed for at holde orlov med deres børn, og disse forældre- orlovs- eller børnepasningsordninger var utrolig populære i tiden op til 1994, hvor der faktisk var op imod 47.000 familier, der benyttede disse ordninger. Men i 1995 forringede regeringen det økonomiske fundament for ordningerne i en sådan grad, at langt de fleste småbørnsfamilier ikke længere har råd til at holde orlov. I 1998 var det kun 19.215 familier, der benyttede sig af disse orlovsordninger, for 60 pct. af dagpengemaksimum er der altså ikke mange familier, der kan klare sig for – jo, de familier hvor en af ægtefællerne tjener en stor løn. Men så bliver orlovsordningerne jo altså forbeholdt de bedrestillede, og det var vel egentlig ikke hensigten med dem.

Det har været nævnt, at især kvinderne tager orlov med de problemer, det kan indebære for løn, pension og karriere, som det står i redegørelsen. Ja, men hvis orlovsordningerne økonomisk er så dårlige, at mænd ikke vil tage orlov, er det jo det økonomiske grundlag, vi må gøre noget ved, og ligeså pensionsgrundlaget. Ville det ikke være en virkelig cadeau til både kvinder og mænd på orlov, hvis man vedtager, at deres pensionsalder naturligvis skal regnes med under orloven?

Orlov er én ting, men øget fleksibilitet er noget helt andet. I sidste uge der blev der i Jyllands-Posten offentliggjort en undersøgelse, der viste, at hos ca. 52 pct. af kvinderne er nedsat arbejdstid næstøverst på ønskelisten vedrørende sammenhæng mellem familie- og arbejdsliv.

Ministeren nævner i sin redegørelse, at velfærdssamfundets mange tilbud har gjort det muligt at forene arbejde og børn. Måske kan det se sådan ud, men desværre er det ikke rigtigt i

virkelighedens verden, for familierne kæmper en brav kamp for at få familieliv og arbejdsliv til at hænge sammen. Man ønsker sig børn, og man ønsker sig arbejde. Men det er svært at få det til at hænge sammen, og derfor bliver vi nødt til at give flere muligheder, der stemmer overens med småbørnsfamiliernes behov og ønsker.

Der efterspørges ret til nedsat arbejdstid, der efterspørges fleksibilitet og mulighed for deltidspasning af børnene, og hvis man spørger familierne, er der jo ikke mange, der virkelig ønsker at aflevere deres børn 10 timer om dagen i institution, fordi både mor og far skal arbejde meget og ikke kan få nedsat arbejdstid. Kun 4 pct. af kvinderne mener, det er ideelt, at de arbejder på fuld tid.

Ligestillingsministeren siger også i redegørelsen, at hun har indledt formelle drøftelser med arbejdsmarkedets parter om modeller for fleksibel livsarbejdstid. Det synes vi i Kristeligt Folkeparti er positivt, og det er absolut nødvendigt, at der kommer turbo på dette forhold.

Ud over dialogen med arbejdsmarkedets parter vil vi i Kristeligt Folkeparti opfordre ministeren til også at tage en dialog med ministrene i Norge, Sverige og Finland vedrørende deres gode erfaringer på dette område. I disse lande har man nogle rigtig gode, fleksible orlovsordninger, der siger sparto til de forhold, vi har i Danmark. I forhold til Norge, Sverige og Finland ligner Danmark nærmest et uland på dette område, og det er utrolig vitalt at få taget hul på nogle mere fleksible ordninger. En øget fleksibilitet kunne også medvirke til mindre nedslidning og til, at mange samfundsborgere måske kunne få overskud og lyst til at blive længere på arbejdsmarkedet, og det er jo absolut noget, som de fleste af os ønsker.

Ligestillingsministeren kommer i sin redegørelse også ind på bekæmpelse af vold mod kvinder og bekæmpelse af handel med mennesker. Her bør der absolut strammes op på området vedrørende polititilhold i de tilfælde, hvor en kvinde trues af f.eks. en tidligere ægtefælle eller samlever. Mange kvinder oplever, at de ikke bliver taget alvorligt, og at polititilholdene ikke bliver håndhævet.

I høj grad skal vi også have sat turbo på lovgivningsarbejdet vedrørende handel med kvinder. På dette område er vi i Danmark langt bagud for de lande, som vi normalt sammenligner os med. I Sverige er man også på dette område gået et skridt videre, end vi er i Danmark. De er gået videre end til arbejdsmarkedet og til hjem-

met, for her har man også ført ligestillingen ud på gaden, idet man har forbudt prostitution.

Spørger man i Sverige, hvorfor en så restriktiv lov er blevet vedtaget for nylig, lyder svaret: Fordi der nu snart er lige så mange kvinder som mænd i politik. Denne lov er ikke bare pludselig dukket ud af det blå. Den er frugten af mange års ligestillingsarbejde, og i Sverige er man altså nu blevet enige om, at kvinder er ikke til salg. Der er tale om et samfundsmæssigt løft af kvinders værdighed. Kvinder skal ikke udnyttes eller tingsliggøres, de skal ikke sælges som en vare.

Doris Outsen, som er leder af værestedet »Reden«, har udtalt til en avis: I dag ved enhver 9-årig dreng, at kvinder er til salg, og at prisen er lav. Det påvirker hele vort samfunds kvindesyn, for synet på prostituerede smitter af på alle mænd og kvinder. Derfor er prostitution ikke den enkeltes sag, men hele samfundets sag.

For Doris Outsen hænger prostitution og ligestilling meget tæt sammen. For Kristeligt Folkeparti hænger ligestilling også sammen med respekt og ligeværd på alle områder i tilværelsen, og derfor vil vi i Kristeligt Folkeparti også gerne være med til at opruste ligestillingsarbejdet.

Hvis vi skal have lige muligheder for mænd og kvinder i Danmark, skal vi have turbo på ligestillingsarbejdet, også for at mænd og kvinder mere frit og på et mere lige grundlag kan vælge at gå på orlov eller arbejde på deltid eller nedsat tid for i perioder at have mere tid sammen med børn og familie. Danmark halter langt bagefter Finland, Norge og Sverige på dette område, så lad os også her få sat turbo på ligestillingsarbejdet.

Frank Dahlggaard (UP):

Bortset fra det sidste indlæg, som var kærligt og åbent og sobert, har denne debat efter min mening været præget af forløjethed og af dårlig samvittighed. Debatten oser langt væk af dårlig samvittighed over for børnene, som er blevet de uskyldige ofre for en underlig form for ligestilling, hvor kvinder på alle måder skal prøve at opføre sig som mænd.

Og så har vi altså børnene. Børn helt ned til 6 måneder bliver, før de kan tale, og før de kan gå, placeret i en institution, hvor de må være i 6, 7, 8, 9, 10 timer om dagen i larm og i trængsel sammen med mange andre børn, hvor de, der råber højest, får opmærksomheden, og derfor bliver der råbt og skreget meget højt. Personalet i vuggestuerne gør en stor indsats, men det er tem-

melig håbløst. Der er ikke noget, der kan konkurrere med far og mor, og slet ikke med mor, som er mere værd end far, når man er et lille barn under 1 år.

Men det må man ikke sige. Det er politisk ukorrekt. Det, som er bedst for kvinderne, når de skal prøve at lege mænd på alle områder og i alle faser af deres liv, er også godt for børnene. Det hørte vi her i debatten den konservative ordfører stå og sige, mens hun begejstret hylde den institutionspolitik, som er blevet ført de sidste 8 år under skriftende regeringer Poul Nyrup Rasmussen – en politik, som har ført til hundredtusinder flere institutionspladser for børn.

Det er dokumenteret mange gange, at specielt når det drejer sig om de helt små børn, betyder institutionsanbringelse meget mere sygdom. Små børn er meget syge og sløje, også børn, som ellers er normale og ikke spor specielle, og som bør have mulighed for at være hjemme, så de ikke skal hen og smitte andre. Men det er jo det, der sker. Alle børn, også de små, har jo en loyalitet over for deres forældre, og den bliver misbrugt, for børn ved meget, meget hurtigt og meget, meget tidligt, at de udgør et pasningsproblem for deres forældre, specielt hvis de bliver syge. Derfor holder de deres mund og skjuler signaler om, at de har det dårligt, og så drøner de hen i vuggestuen eller i børnehaven bag på deres fars eller mors cykel eller i bilen. Så kan de sidde dér og være sløje og hænge med hovedet og smitte de andre, og så breder ulykkerne og den dårlige trivsel sig.

Et af de store dagblade havde her i påsken en artikel, hvor en ekspert på dette område – en pædagog eller psykolog, jeg husker det ikke – slog i bordet, og sagde stort set, som jeg har sagt her, at vuggestuer har Fanden skabt. Det var, hvad han mente om den sag. Ikke nødvendigvis om børnehaver for de større børn, men om vuggestuer for de helt små børn. Men det må man altså ikke sige.

Hvad kan man så gøre ved det? Ja, man kunne f.eks., som jeg har foreslået allerede i februar med et beslutningsforslag, der kommer til første behandling i overmorgen, forlænge barselorloven fra et halvt til et helt år. I Norge og Sverige har man en barselorlov på henholdsvis 12 måneder og 18 måneder mod Danmarks 6 måneder. Det var et forslag, jeg fremsatte, fordi landets vistnok kommende statsminister, hr. Anders Fogh Rasmussen, i en bog før jul havde sagt, at man kan starte med at forlænge barselorloven til

1 år. Men når det så kommer på dagsordenen, er det pludselig et problem, og det koster en masse penge. Selvfølgelig gør det det, men når man har råd i Norge og Sverige og i mange andre lande, har man altså også råd i Danmark, som er et af verdens allerrigeste samfund. Der kan man passende starte.

Så ville det også være velgørende, hvis man brød nogle tabuer om ligestillingspolitikken på et andet område, nemlig over for flygtninge og indvandrere fra den tredje verden, som er kommet til Danmark. Her er det pludselig helt i orden, at kvinderne går rundt med slør, og der er dom for, at det kan de, og det skal de have lov til, hvis de har arbejde, mens det er anderledes i de af deres hjemlande, der kæmper for at gøre sig vestlige. I f.eks. Tyrkiet, hvortil Folketingets Europaudvalg havde en tur her før påske, som jeg deltog i, har den tyrkiske regering og de tyrkiske myndigheder forbudt, at kvinder på universiteterne i Tyrkiet bærer slør, fordi det er kvindeundertrykkende, fordi det er et signal om fortid og middelalder og om forskel mellem kønnene og om undertrykkelse af kvinderne, og det ønsker man ikke. Tænk, om vi i ligestillingspolitikken her i Danmark kunne komme på højde med det, man har i det officielle Tyrkiet!

(Kort bemærkning).

Margot Torp (S):

To ting til hr. Frank Dahlgaard.

For det første er hr. Frank Dahlgaard begejstret for Norge og Sverige, og jeg kunne tage Island med. Fuldstændig enig – der er nogle bedre ordninger. Men jeg vil gerne høre, om hr. Frank Dahlgaards forslag også indebærer, at forlænselsen af orloven skal være forbeholdt fædrene og falder væk, hvis det ikke er fædrene, der tager den, sådan som jeg er opmærksom på, at det sker i andre skandinaviske lande.

Den anden ting er, at jeg synes, hr. Frank Dahlgaard gør sig skyld i en enorm stereotypisering af mænd og kvinder. Hr. Frank Dahlgaard vil jo gerne have eksempler. Jeg synes, det er en fabelagtig undervurdering af mænds omsorgsevne at påstå, at fædre ikke kan yde en lige så fuld omsorg for deres helt små børn – måske ikke lige i ammesituationer, men i mange andre situationer. Jeg har selv haft en mand med nedsat arbejdstid, og nu har jeg to sønner, der fungerer som fabelagtig dygtige fædre, mindst lige så godt som deres mødre. Det tror jeg både fædre og mødre vil erkende.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (UP):

Til det første spørgsmål fra fru Margot Torp: Det, jeg først og fremmest havde tænkt mig, var bare at forlænge barselorloven fra et halvt til et helt år og så gemme den anden diskussion. Men jeg er ikke egentlig modstander af de tanker, der er fremme om, at noget af barselorloven skal være forbeholdt mændene, og hvis de ikke tager den, falder den væk og kan ikke overføres til kvinderne. Det er form for tvangsmæssig ligestilling, som jeg egentlig principielt er imod. Den praktiseres vistnok i hvert fald i Norge og Island, jeg ved ikke med hensyn til Sverige, og egentlig synes jeg, det skulle overlades til en diskussion mellem far og mor derhjemme. Men jeg er ikke så meget modstander af den tanke.

Det andet om det stereotype og mænds omsorgsevne: Jo, bortset fra det første år. Fru Margot Torp nævner selv ammesituationen, og den er faktisk ikke uvæsentlig for et barn på 3, 4, 5, 7 eller 8 måneder. Her er mor jo bedre end far, og det kan vi ikke lave om på. Vorherre er ikke socialdemokrat.

Ministeren for ligestilling (Lotte Bundsgaard): Jeg vil gerne starte med at sige tak for en god debat.

Jeg synes, vi er nået meget vidt omkring, og jeg synes, at debatten her i dag viser, at vi både kan diskutere ligestilling, og at der også er mange ting, vi trods alt skal nå endnu, hvis vi skal opnå reel ligestilling i Danmark.

Først vil jeg til fru Margot Torp sige tak for de mange positive tilkendegivelser, både angående familieliv og arbejdsliv, vold, handel osv. Jeg vil også sige mange tak til fru Margot Torp for den klare præcisering af, at den vej, vi ønsker på ligestillingsområdet, er mangfoldighedsvejen.

Vi ønsker ikke, at mennesker skal være ens, og vi ønsker ikke, at alle skal være af det samme køn; tværtimod ønsker vi at bruge forskelligheden positivt. Vi skal være forskellige som yngre over for ældre, mænd over for kvinder, mennesker med dansk over for mennesker med anden etnisk baggrund. Men vi skal have de samme muligheder i dette samfund, det er det, der forstås ved ligestilling.

Fru Eva Kjer Hansen spurgte, hvorfor der er så mange spørgsmål i denne redegørelse. Det skyldes, at jeg grundlæggende tror, at hvis vi skal opnå en højere grad af ligestilling i Danmark, kræver det, at der er flere end blot os herinde bag de tykke mure, der debatterer ligestil-

ling. Derfor har vi forsøgt at lave redegørelsen således, at den lægger op til debat, og jeg kan sige – hvad fru Eva Kjer Hansen sikkert også bliver glad for at høre – at det gør den også. Mange steder diskuterer man den, og det synes jeg faktisk er en god måde at få skabt debat om ligestillingen på. Vi kunne også have valgt at lave en kedelig redegørelse, som vi kunne have læst herinde helt for os selv, men vi har forsøgt en anden vej.

Så vil jeg sige til fru Eva Kjer Hansen, at jeg er meget enig i, at vi skal fortsætte debatten om, hvordan vi får familieliv og arbejdsliv til at hænge bedre sammen, og jeg er enig i, at arbejdsmarkedets parter har en stor rolle at spille her. Hvis vi skal opnå en bedre balance mellem arbejdsliv og familieliv, kræver det mange aktører og bestemt også arbejdsmarkedets parter deltage, og derfor har jeg arrangeret en høring om sammenhængen mellem familieliv og arbejdsliv, hvor der både kommer repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter, mænd, som har valgt at tage børnepasningsorlov og valgt at prøve at være det gode eksempel, og mange andre, så vi i fællesskab kan diskutere, hvordan vi opnår en bedre sammenhæng mellem arbejdslivet og familielivet. Derfor har jeg også tænkt mig at fortsætte de uformelle drøftelser med arbejdsmarkedets parter om, hvad de kan gøre for at skabe et arbejdsmarked, hvor der er mere plads til, at både mænd og kvinder kan passe familien og arbejdslivet samtidig.

Så stillede fru Eva Kjer Hansen et spørgsmål om, hvordan vi når ud til de etniske minoriteter med denne ligestillingsdebat. Flere var inde på det samme spørgsmål. Hr. Egil Møller, fru Yvonne Herløv Andersen og hr. Søren Søndergaard kom alle sammen ind på denne problemstilling, og den vil jeg gerne knytte et par kommentarer til.

Jeg vil sige, at vi i regeringen ønsker åbenhed og tolerance over for de fremmede kulturer. Vi afviser stereotype og platte forenklinger, der slår kønsmønstrene blandt de etniske minoriteter over én kam og fremstiller de etniske minoriteters kønssyn, som om det er ens for dem alle. Etniske minoriteter er ikke ens, men repræsenterer en mangfoldighed af forskellige kulturer.

Men jeg vil også gerne understrege, som flere talere i dag har understreget, at det er et urokkeligt princip for regeringen, at demokratiske rettigheder skal gælde alle borgere i dette land. Alle skal have mulighed for frit at vælge det liv, de gerne vil leve, uanset køn og uanset etnisk

baggrund. Det gælder valg af uddannelse, det gælder valg af erhverv, og som fru Yvonne Herløv Andersen sagde her fra denne talerstol, gælder det bestemt også valget af ægtefælle.

Vi vil ikke acceptere, at unge tvinges ind i ægteskaber. Tvangsægteskaber er en krænkelse af den enkelte, er et angreb på den enkeltes frihed. Men mange unge mennesker med anden etnisk baggrund lever i en konflikt mellem to kulturer; de er tæt knyttet til deres familie, men gennem skolen og uddannelsen er de også stærkt påvirkede af den danske kultur og den danske virkelighed. Dette kultursammenstød kan ofte være meget belastende for de unge, og det kan skabe ensomme og ulykkelige mennesker. Det skal vi selvfølgelig gøre, hvad vi kan for at tage hånd om, og derfor har regeringen også denne problemstilling højt på sin liste.

Jeg har for nylig afholdt møde med indenrigsministeren, hvor vi blandt andet drøftede, hvad vi kan gøre for at hjælpe de unge indvandrere med deres problemer, også i forbindelse med tvangsægteskaber. Regeringen har ved indenrigsministeren støttet indvandrerorganisationerne, der arbejder med problemet med tvangsægteskaber, og har støttet pigeklubber og ungdomsklubber, der har oprettet rådgivninger for unge indvandrere. For at fremme rådgivningen vil regeringen også yde tilskud til oprettelse af rådgivningscentre, også uden for de store byer – noget, som bl.a. hr. Søren Søndergaard efterlyste i sit indlæg.

Jeg mener, det er vigtigt, at vi løbende har fokus på det her emne, og derfor vil indenrigsministeren og jeg sammen tage rundt til rådgivningscentre og klubber rundt omkring i landet for at starte debatten og for at sætte fokus på hele denne problemstilling.

Til fru Henriette Kjær vil jeg sige, at jeg er meget glad for tilkendegivelsen af, at De Konservative sammen med regeringen vil arbejde aktivt for at komme uligelønnen til livs. Uanset hvor mange gange hr. Frank Dahlgaard bruger tiden i Folketinget til at påstå, at der ikke er uligeløn mellem kvinder og mænd, bliver uligelønnen ved med at være der. Det er sådan, at vi i det danske samfund i dag har en uforklaret lønforskel mellem mænd og kvinder på 12 pct. Denne lønforskel kan ikke forklares med uddannelse, med fravær, med anciennitet eller med familieforhold, men kun med forskelligt køn, og vi skal kæmpe for, at det forhold bliver ændret, så vi får ligeløn mellem kvinder og mænd.

Også mange tak til fru Henriette Kjær for den tapre kamp, hun kæmpede heroppefra for at forsvare daginstitutionerne i dette land. Jeg er meget enig med fru Henriette Kjær i, at daginstitutionerne har gjort meget, ikke kun for ligestillingen, men bestemt også for at give vore børn en god opvækst.

Til fru Anni Svanholt vil jeg sige, at jeg er enig i bekymringerne over Ny Løn og de lønforskelle, den kan være med til at skabe. Det er et område, vi skal have fokus på, og det er et nyt område, når vi taler uligeløn. Vi må diskutere, hvad vi kan gøre for at sikre, at Ny Løn ikke bliver brugt til at skabe yderligere lønforskelle mellem kvinder og mænd.

Fru Anni Svanholt var i sin tale også inde på problemstillingen om råd, nævn og udvalg. Her er der faktisk en ret positiv historie, så derfor vil jeg gerne give dette punkt en lidt længere kommentar med på vejen.

Vi har gennem mange år været opmærksomme på, at både kvinder og mænd skal have mulighed for at bidrage med viden og erfaring og tage arbejde i offentlige råd, nævn og udvalg. Det er efter min mening og regeringens opfattelse meget vigtigt, at begge køn får mulighed for at få indflydelse på samfundets udvikling, og da mange af disse udvalg og råd arbejder med grundlaget for ny lovgivning og samfundsplanlægning, er det vigtigt, at både kvinder og mænd er repræsenteret.

Der har været lovgivning om offentlige udvalg og råds kønsmæssige sammensætning siden 1985. Indtil 1985 var der kun 12-13 pct. kvinder i rådene, men med ligestillingsloven er bestemmelserne om sammensætningen af udvalg blevet skærpet. I udvalg bør der nu være en ligestillet sammensætning af kvinder og mænd. Allerede i 1986 var andelen af kvinder i nye udvalg steget til 37 pct. Den har siden da holdt sig på 38-39 pct., men nu er vi faktisk nået til den højeste andel siden 1985, for i 2000 var kvindeandelen oppe på 44 pct.

Jeg ved godt, at der er nogle procent endnu, til vi når op på fifty-fifty, men jeg synes dog, vi har lov til at rose dem, der har kæmpet for denne lovgivning – rose dem for, at vi faktisk nu har næsten lige repræsentation af kvinder og mænd i de råd og nævn, der bliver nedsat.

Så vil jeg sige tak til fru Yvonne Herløv Andersen for lykønskningerne og tak for de mange positive ord fra hr. Søren Søndergaard. Både fru Yvonne Herløv Andersen og hr. Søren Søndergaard og også hr. Anders Samuelsen kom ind

på, at vi skal passe på, at ligestilling ikke kun bliver for de velstillede kvinder – at ligestilling ikke kun bliver for eliten, at det ikke kun bliver for de kvinder, der kan råbe højest. Det er jeg enig i, og derfor er jeg også ekstra opmærksom, når KAD peger på problemstillingerne i børnepasningsorloven for de lavestlønnede kvinder og deres orlovsproblemer. Derfor sætter regeringen også stor fokus på arbejdsmiljøet for de kvinder, som har de job, hvor man virkelig bliver nedslidt.

Vi er også meget opmærksomme på vold mod kvinder, som fru Tove Videbæk var inde på. Det er jo forstemmende, at et af de farligste steder, man i dag kan være som kvinde, er i sit eget hjem. Det er et af de steder, hvor flest kvinder udsættes for vold. Det kan vi ikke bare se passivt på, og det har vi heldigvis heller ikke gjort. Gennem de sidste par år er der blevet gjort meget for at sikre, at kvinder, der udsættes for vold, får en hjælpende hånd, og at man også sætter ind fra samfundets side. Politiet har gjort meget på det her område, og jeg glæder mig også til, at den tværministerielle arbejdsgruppe kommer frem med nye forslag til, hvad vi kan gøre for at sikre, at færre kvinder bliver udsat for vold.

Jeg glæder mig også over, at en gruppe mænd har lavet en international afdeling af Mænd imod vold. Umiddelbart kan man spørge, hvad det nytter, at der er nogle mænd, der går ud og siger, at man ikke må slå på sin hustru. Jeg tror faktisk, at det nytter meget, at det bliver gjort til noget, man ikke gør, og at det bliver gjort til noget, man tager afstand fra.

Så hvis vi skal volden mod kvinder til livs, kræver det både, at politiet fortsætter den flotte indsats, de er startet på, at vi herindefra diskuterer, om der er noget på lovgivningsområdet, der skal ændres, og at man hver især tager afstand fra volden.

Afslutningsvis vil jeg endnu en gang sige tak for en god debat, som jeg håber på vi kommer til at fortsætte ikke bare herinde i Folketinget, men bestemt også ude i samfundet, for skal vi opnå en reel ligestilling i Danmark, handler det nemlig om at føre lovgivningen up to date og bestemt også om, at debatten fortsætter både her, på arbejdsmarkedet og i samfundet generelt.

Så tak for en god debat.

(Kort bemærkning).

Anni Svanholt (SF):

Jeg ville gerne sige tak for det positive tilsagn fra ministeren for ligestilling om at gøre en indsats i

forhold til Ny Løn, sætte fokus på det. Vi har jo en vedtagelse i Folketinget, der også skal følges op, og der kommer nogle overenskomstforhandlinger, så jeg har naturligvis store forventninger til, at vi ser en række initiativer. Tak for det.

Og så var jeg utrolig glad for at høre, at der er sket et fremskridt i forhold til sammensætning i nævn og udvalg, og at det har rykket så meget. Jeg må sige, at ministeren faktisk kom mig i forkøbet, for jeg havde nemlig tænkt mig at spørge, hvordan det så faktisk var gået, for der var kun nogle oplysninger fra 1997. Det er godt.

Men jeg har et spørgsmål til ministeren. Det, der også har været meget centralt i debatten, er jo det med orlovsordninger og barselorlov, og jeg efterlyste sådan set en holdning fra regeringens side. LO har her for nylig påpeget, at der er et meget skævt forhold, f.eks. når mænd tager 2 uger i løbet af barnets 2 første leveår og kvinder tager 45 uger. Hvad mener regeringen? Skal vi blive ved med at køre videre med de ordninger, vi har, og så blive ved med år efter år at konstatere, at der er den skævhed, eller skal vi prøve at gøre det anderledes, at få gjort en indsats, sådan at der bliver et bedre og mere ligestillet forhold?

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

Ministeren var inde på, at vi skal have reel ligestilling her i landet. Det var nogle af de ord, som ministeren brugte afslutningsvis i sin tale heroppe. Men hvor er den reelle ligestilling mellem danskere og så de flygtninge og indvandrere, der kommer her til landet og skal have en bolig? De bliver jo positivt særbehandlet i tildelingen af en bolig i forhold til dem, der har været skrevet op på en venteliste i mange, mange år. Er det en reel ligestilling?

Ministeren for ligestilling (Lotte Bundsgaard):

Til fru Anni Svanholt vil jeg sige, at når vi ser på hele problematikken omkring orlov, ser vi, at det næsten kun er kvinder, der tager barselorlov, at det næsten kun er kvinder, der tager børnepasningsorlov, og så mener jeg, at det handler om andet og mere end noget, vi blot kan lovgive os ud af. Hvis man sætter spot på de 4 uger, som mændene har lov til at tage i løbet af barnets første halve leveår, så er det kun 57 pct. af mændene, der benytter sig af de 4 uger. De falder bort. Så derfor skal vi passe på ikke at foregøgle os selv herinde, at vi blot ved lovgivning kan løse den her problematik.

Jeg mener, at det meget handler om en holdningsændring, ikke bare en holdningsændring i familien, men bestemt også en holdningsændring på arbejdspladsen, så man på arbejdspladsen ikke synes, det er mærkeligt, hvis fædre tager noget af barselorloven, og så man på arbejdspladsen måske ligefrem bifalder, hvis fædre tager børnepasningsorlov. Det ved jeg der er en stor norsk olievirksomhed der gør, fordi de mener, at de får mere helstøbte medarbejdere, hvis mænd også tager del i orloven derhjemme.

Hvis vi så på et tidspunkt skal overveje, om vi skal forlænge barselorloven, så vil jeg da være enig i, at den så skal rettes imod mændene set ud fra en ligestillingsmæssig synsvinkel, men også set ud fra børnenes synsvinkel. Jeg tror, at børn har bedst af at have både en mor og en far, der tager sig af dem også i den første tid, de lever.

Fra undersøgelser ved vi også, at i de familier, hvor faren er med i det første halve års tid, hvor faren vælger at tage orlov, bidrager han igennem hele barnets liv mere til barnets udvikling, er han mere opmærksom, tager han flere barns første sygedage. Derfor må man sige, at det kunne være en positiv udvikling, hvis vi fik flere mænd til at tage del i orloven.

(Kort bemærkning).

Anni Svanholt (SF):

Jeg kan naturligvis være enig i det synspunkt, at lovgivning alene ikke gør det, at der også skal holdningsændringer til. Men jeg mener nu altså, at det er et samspil på det her område.

Ministeren siger, at det godt kan være, der ikke kommer nogen ændringer, hvis vi ændrer lovgivningen. Jeg må sige, at det, man har lavet på Island, hvor man har 3 plus 3 plus 3, og hvor man siger, at man deler orloven, jo sådan set virker i forhold til at få flere fædre til at tage den orlov. Jeg tror også, det har noget at gøre med den økonomi, der er i det. Men man kan faktisk godt gøre noget, der virker. Kan ministeren bekræfte, at den ordning, der er indført i Island, også har indbygget en bedre ligestilling?

Og så med hensyn til spørgsmålet om orlovsordninger, og hvem der tager den, så er økonomien jo ret afgørende der. I og med at børnepasningsorloven kun giver 60 pct. af dagpengesatsen, er det jo ofte den, der har den laveste løn, der bliver hjemme, og det er jo ofte kvinden. Og så er vi tilbage: At det bliver en ond cirkel med uligeløn på grund af disse forhold. Det må vi have rettet op på.

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

Det er ikke så længe siden, jeg var heroppe og stille ministeren et spørgsmål om reel ligestilling. Ministeren svarede ikke, og det er vel formentlig, fordi ministeren har glemmt mit spørgsmål, så jeg skal gentage det.

Reel ligestilling, når man skal skaffe sig en passende bolig her i landet, må vel være, at alle mennesker behandles ens, når de stiller sig op i boligkøen. Den nugældende lovgivning er jo sådan, at der er en positiv særbehandling over for flygtninge og indvandrere, som skal boligplaceres i det danske samfund. Jeg savner ministerens svar på, om det virkelig kan være rigtigt, at den lovgivning, der nu er på det område, er en reel ligestilling?

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 154:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af partnerskabsaftalen mellem på den ene side medlemmerne af gruppen af stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet og på den anden side Det Europæiske Fællesskab og dets medlemsstater undertegnet i Cotonou den 23. juni 2000, de dertil knyttede protokoller, erklæringer og aftalens slutakt samt af intern aftale om finansiering og forvaltning af Fællesskabets bistand i henhold til finansprotokollen til ovennævnte aftale undertegnet i Bruxelles den 18. september 2000.

Af ministeren for udviklingsbistand (Anita Bay Bundegaard).

(Fremsat 21/3 2001).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Jeppe Kofod (S):

Partnerskabsaftalen mellem gruppen af stater i Afrika, Vestindien og Stillehavsområdet på den ene side og Det Europæiske Fællesskab på den anden side er en fantastisk vigtig aftale, der ikke blot fornyer Lomé-konventionerne, men som be-

kendt også danner rammerne om EU's udviklingssamarbejde med de 77 såkaldte AVS-lande. Cotonou-aftalen, som den jo kaldes, er ikke blot et kursskifte, men vel nok verdens mest omfattende aftale om handel, bistand og samarbejde.

For Socialdemokratiet er der ingen tvivl om, at de 15 EU-lande både hver især og i fællesskab har en dyb forpligtelse til at styrke den økonomiske, kulturelle og sociale udvikling i netop disse AVS-lande.

Frem for alt har de mindst udviklede lande og fattigste befolkningsgrupper vores helt klare hovedprioritet. Ved konsekvent at bekæmpe fattigdommen er vi med til at skabe en mere retfærdig verden og fremme en bæredygtig udvikling. Cotonou-aftalen udgør et godt grundlag for at give de 77 AVS-lande et tiltrængt løft.

Senest har vi set et stærkt initiativ fra EU, hvor ikke blot de fattigste AVS-lande, men alle verdens mindst udviklede lande stort set får fri markedsadgang til EU, dog med en overgangsperiode for sukker, ris og bananer.

Der er en række nye og gode elementer i aftalen, og jeg skal blot fremhæve nogle få af dem.

Først og fremmest er vi meget tilfredse med, at principperne om menneskerettigheder, demokrati og god regeringsførelse er blevet styrket i aftalen. Netop de principper er helt afgørende for en konsekvent fattigdomsbekæmpelse.

Vi mener også, at det er vigtigt at sende et signal om, at manglende respekt for demokrati og menneskerettigheder kan føre til en afbrydelse af samarbejdet. Dernæst er det vigtigt at sikre en mere effektiv anvendelse af bistandskronerne ved at gøre tildelingen af ressourcer betinget af behov og opfyldelse af målsætninger for udviklingssamarbejdet.

Endelig er der i Cotonou-aftalen indsat en artikel om migration, hvor AVS-landene tilbagetager egne statsborgere, f.eks. illegale indvandrere, der ulovligt befinder sig i EU. Det er vi også meget tilfredse med.

Sidst, men ikke mindst er der et nyt element i aftalen om indgåelse af regionale samarbejdsaftaler. Det er et vigtigt skridt i forhold til de her landes integration i verdensøkonomien og en øget markedsadgang til EU for f.eks. landbrugsvarer. Og netop for landbrugsvarer er der stærkt tiltrængt en øget markedsadgang for de her lande.

Alt i alt mener Socialdemokratiet, at aftalen udgør et godt grundlag for det fremtidige udviklingssamarbejde med de 77 AVS-lande. Og på den baggrund kan vi i dag tilslutte os forsla-